

JAAERVERSLAG 2017

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD

1. GEVOLGEN PROVISIEVERBOD

- 1.1 EVALUATIE PROVISIEVERBOD
  - 1.1.1 Evaluatie provisieverbod en level playing field
  - 1.1.2 Evaluatie provisieverbod en onafhankelijkheid
  - 1.1.3 Evaluatie provisieverbod en fiscale aftrekbaarheid
  - 1.1.4 Evaluatie provisieverbod en kwaliteit advies
  - 1.1.5 Evaluatie provisieverbod en (toegankelijkheid voor) de consument
  - 1.1.6 Evaluatie provisieverbod en serviceorganisaties
- 1.2 ONAFHANKELIJKHEID
- 1.3 LEVEL PLAYING FIELD
- 1.4 POSITIE SERVICEORGANISATIES

2. WETGEVING

- 2.1 WIJZIGINGSWET FINANCIËLE MARKTEN 2018
- 2.2 WIJZIGINGSBESLUIT FINANCIËLE MARKTEN 2017
- 2.3 WIJZIGING WFT TER IMPLEMENTATIE VAN DE RICHTLIJN VERZEKERINGSDISTRIBUTIE
  - 2.3.1 Terugblik
  - 2.3.2 Acties in 2017
- 2.4 BESLUIT IMPLEMENTATIE RICHTLIJN VERZEKERINGSDISTRIBUTIE
  - 2.4.1 Onderscheid complexe en niet-complexe producten
  - 2.4.2 Actieve transparantie schadeverzekeringen
- 2.5 WET TRANSPARANT TOEZICHT FINANCIËLE MARKTEN
- 2.6 HERZIENING WFT
- 2.7 WIJZIGING TIJDELIJKE REGELING HYPOTHECAIR KREDIET
- 2.8 WETTELIJKE VERANKERING GEDRAGSCODE FRANCHISE
- 2.9 VERVALLEN TIJDKLEMMEN
- 2.10 HERZIENING WET BEKOSTIGING FINANCIËEL TOEZICHT
- 2.11 EVALUATIE WET BELONINGSBELEID FINANCIËLE ONDERNEMINGEN (WBFO)

3. VAKBEKWAAMHEID

- 3.1 OVERZICHT ONTWIKKELINGEN 2013 TOT EN MET 2016
- 3.2 ACTIES GEZAMENLIJKE BRANCHEORGANISATIES 2017
  - 3.2.1 Consultatie PE-actualiteiten CDFD
  - 3.2.2 Analyse vakbekwaamheidsbouwwerk
  - 3.2.3 Wft-Examenloket

4. HYPOTHEEKVERSTREKKING

- 4.1 PLATFORM MAATWERK
  - 4.1.1 Geschiedenis
  - 4.1.2 Ontwikkelingen maatwerk in 2017
- 4.2 TOETSMOMENT HYPOTHEKEN
  - 4.2.1 Terugblik
  - 4.2.2 Structurele oplossing toetsmoment hypotheken
- 4.3 OPLOSSINGSRICHTINGEN STARTERS OP DE KOOPMARKT
- 4.4 DOORLOOPTIJD HYPOTHEEKAANVRAGEN

4.5 REACTIE OP ARTIKEL CONSUMENTENBOND

5. AUTORITEIT FINANCIËLE MARKTEN

5.1 LEIDRAAD VERVROEGD AFLOSSEN

5.2 AFLOSSINGSVRIJE HYPOTHEKEN

6. EUROPESE ONTWIKKELINGEN

6.1 RICHTLIJN VERZEKERINGSDISTRIBUTIE (IDD)

6.2 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBECHERMING (AVG)

6.3 PRIIPS

6.4 LOBBY OVFD

7. COMMUNICATIE

7.1 ALGEMEEN

7.2 LIJST MET PUBLICATIES VAN DE OVFD IN 2017

7.3 FÉCIF

7.4 PROJECT- EN PRODUCTGROEPEN OVFD

8. BESTUUR EN DIRECTIE OVFD

VOORWOORD

Voor u ligt het jaarverslag van de OvFD over 2017; een jaar waarin veel aandacht is gegaan naar de belangrijke evaluatie van het provisieverbod. Helaas worden de uitkomsten pas in 2018 gepubliceerd; maar dat er nog wat zorgpunten zijn is wel duidelijk.

Verder heeft de OvFD zich in 2017 hard gemaakt voor meer maatwerk bij hypotheekadvies. Oplossingsrichtingen zijn geformuleerd en er lijkt meer beweging in te komen. Voor de adviseurs heel belangrijk omdat zij op die manier hun toegevoegde waarde kunnen aantonen.

De AFM Consumentenmonitor geeft aan dat de onafhankelijk adviseur terrein wint ten opzichte van het directe kanaal. Deze toename wordt deels veroorzaakt door nieuwe toetreders die alleen via het intermediair werken en die zich via de serviceorganisaties gemakkelijk op de markt kunnen begeven.

Een goede, strategische samenwerking in de intermediaire keten is dus voor alle partijen van groot belang, maar nog het meeste voor de consument; zonder serviceorganisaties versmalt het aanbod, loopt het kwaliteitsniveau achteruit en heeft hij uiteindelijk veel minder keuze. Een goede samenwerking tussen onafhankelijk adviseurs en serviceorganisaties leidt tot een dominante intermediaire marktpositie.

Vooruitblik 2018

2018; een jaar waarin wij hopen dat er naar aanleiding van de evaluatie een wettelijke titel voor onafhankelijk wordt geformuleerd, maar waarin ook – naar aanleiding van een reactie van de AFM – de discussie over actieve schadeprovisietransparantie wordt gevoerd; een gemakkelijk scorende oneliner die het echte klantbelang niet dient. Transparantie moet geen doel op zich zijn zonder evenwichtige afweging van de consequenties en voordelen.

De OvFD heeft in 2017 ook een initiatief omarmt, dat consumenten meer inzicht moet geven over de werkwijze van zijn adviseur. Maar hierover in 2018 meer.....

Veel leesplezier!

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Christian Dijkhof'. The signature is fluid and cursive.

Christian Dijkhof
Voorzitter

1. PROVISIEVERBOD

1.1 EVALUATIE PROVISIEVERBOD

Sinds 1 januari 2013 geldt een provisieverbod voor het bemiddelen of adviseren inzake complexe en impactvolle producten. Bij de invoering van het provisieverbod hebben diverse partijen - waaronder de OvFD - zorgen geuit over de gevolgen van het provisieverbod op de mate waarin advies toegankelijk blijft voor consumenten. Bij de introductie van het provisieverbod is aangekondigd dat het provisieverbod in 2017 zal worden geëvalueerd.

De OvFD heeft in het kader van de evaluatie in ieder geval de volgende standpunten:

- (Onafhankelijk) advies moet toegankelijk blijven
- Voor de consument moet het duidelijker worden wie (onafhankelijk) adviseert en wie uitsluitend zijn eigen producten verkoopt. Voor onafhankelijk advies moet er een wettelijke titel komen. Zo niet, dan mogen directe aanbieders zich geen adviseur meer noemen, zij verkopen uitsluitend hun eigen product. In de Wft moeten de term advies en bemiddeling (dan ook) anders worden gedefinieerd. Voor directe verkoop moet een waarschuwingstekst komen zoals 'lenen kost geld'. Het dvd moet hierover meer duidelijkheid bieden;
- Transparantie van de advies- en distributiekosten op basis van een door accountants gecontroleerd kostprijsmodel is dé grondslag voor een eerlijk, juist en vergelijkbaar inzicht tussen de verschillende distributiekanaalen, maar alleen als deze kosten juist en volledig worden berekend. Over dit laatste hebben wij grote twijfels. De kostprijs van dienstverlening moet worden berekend op basis van het kostprijsmodel, om ervoor te zorgen dat de kosten tussen de verschillende distributiekanaalen vergelijkbaar, juist en controleerbaar zijn. Als het kostprijsmodel niet werkt, dan worden de prijzen door aanbieders dus niet goed en eerlijk berekend.
- Een aanbieder moet de advies- en distributiekosten transparant maken via een separate factuur. Echter, voor wat betreft de kosten van nazorg is geen level playing field tussen het intermediair en aanbieders. Het intermediair moet met zijn klanten prijs- en dienstverleningsafspraken maken over nazorg, terwijl de aanbieder nazorg in zijn productprijs/rente kan versleutelen, want er is geen wettelijke plicht voor aanbieders om hier transparant over te zijn en/of dit mee te nemen in het kostprijsmodel. Wij vinden dit in strijd met het level playing field.

In 2016 heeft het ministerie de evaluatie op het provisieverbod voorbereid. Op 13 juni 2016 heeft de minister een brief naar de Kamer gestuurd waarin hij de contouren van de voorgenomen evaluatie van het provisieverbod schetst. Gelet op de achtergrond van het verbod en de flankerende maatregelen wordt onderzocht:

1. In hoeverre de gewenste cultuurverandering in de financiële dienstverlening (van product gedreven verkoop naar klantgerichte advisering) heeft plaatsgevonden.
2. Of advies nog toegankelijk is voor de consument en hoe de prijs van advies zich heeft ontwikkeld.
3. De effectiviteit van het dienstverleningsdocument wordt geëvalueerd.

Begin 2017 gaf het ministerie van Financiën aan dat het onderzoek ten behoeve van de evaluatie in twee delen zal plaatsvinden, namelijk een deel over consumentenkeuzegedrag en de effectiviteit van het dvd. Het andere deel gaat over de markteffecten. Op 29 mei 2017 heeft de OvFD uitgebreid gesproken met onderzoeksbureau Decisio, die in opdracht van het ministerie van Financiën het 'markteffectendeel' van het evaluatieonderzoek uitvoert.

Het onderzoek kent drie hoofdthema's:

1. De beoogde cultuurverandering van productgedreven verkoop naar klantgerichte advisering;
2. De toegankelijkheid van advies; en

3. De ontwikkeling van het speelveld tussen distributiekkanalen.

De OvFD heeft in hoofdlijnen onderstaande standpunten ingebracht:

1.1.1 Evaluatie provisieverbod en Level Playing Field

De OVFD is voorstander van het provisieverbod, mits er een level playing field is. Dit level playing field is er nog niet. Het kostprijsmodel is nog steeds niet effectief. Het moet verbeterd worden, want in het kostprijsmodel worden niet alle kosten van advies meegenomen. Nazorg kan door de bank 'kosteloos' worden gegeven (zit dus in hypotheekrente) terwijl de onafhankelijk adviseur daar wel een prijs voor in rekening moet brengen. Voor consumenten lijkt het daarom alsof hij via de aanbieder gratis nazorg krijgt. Wij zijn ervan overtuigd dat consumenten hierdoor steeds vaker naar de aanbieder gaan om aanpassingen te laten doen.

Indien er geen level playing field is, vormt dat dus een groot risico bij oversluiten en andere aanpassingen in het product. Consumenten gaan hiervoor niet graag terug naar een onafhankelijk adviseur die ze moeten betalen, terwijl die wel degelijk toegevoegde waarde kan bieden. Steeds meer consumenten willen zelf wijzigingen in het product aanbrengen via de aanbieder. Ze gaan er daarbij vaak vanuit dat dit gratis is. Wij maken ons hier grote zorgen over. Zeker nu ook de Consumentenbond aanbieders (weer) heeft opgeroepen om het voor klanten mogelijk te maken om eenvoudige wijzigingen zoals versneld aflossen zelf rechtstreeks af te handelen. De aanbieder kent het onderliggende advies niet, er zijn maar weinig eenvoudige wijzigingen. Wij zien inmiddels ook de eerste problemen in verband met rechtstreekse wijzigingen die de consument heeft uitgevoerd. Het gevolg is dat er ook onduidelijkheden en grijze gebieden ontstaan voor wat betreft de zorgplicht en de positie van de klant. Ook onduidelijk is wat de positie van intermediaire aanbieders is als klanten rechtstreeks wijzigingen doorvoeren en hoe de contacten bij de aanbieder verlopen. Is er sprake van wel of geen advies? Waarom hoeft de klant bij wijzigingen zonder advies geen kennis- en ervaringstoets in te vullen zoals gebruikelijk is bij execution only? Hoe ver loopt de zorgplicht voor de aanbieder als hij wijzigingen doorvoert zonder het initiële advies te kennen en zonder dat hij de financiële positie van de klant in kaart heeft gebracht?

Belangrijk is ook, dat als intermediaire aanbieders klanten rechtstreeks adviseren, voor hen ook het kostprijsmodel moet gelden. De klant moet - net als bij directe aanbieders - beseffen dat de aanbieder niet gratis adviseert.

1.1.2 Evaluatie provisieverbod en onafhankelijkheid

Door de toename van het aantal hypotheekverstrekkers is de toegevoegde waarde van de onafhankelijke adviseur, die toegang heeft tot alle verstrekkers, toegenomen. Er moet een definitie komen van onafhankelijkheid om onderscheid te kunnen maken tussen adviseurs die maar met een paar aanbieders werken (selectief analyseren) en adviseurs die een toereikend aantal producten aanbieden (objectief analyseren). Voor een consument is het verschil nu niet duidelijk.

Een waarschuwing zoals: 'Pas op, lenen kost geld' zou ook voor advies van banken moeten worden doorgevoerd. Bijvoorbeeld door te zeggen dat de adviseur van een bank een verkoper is, in plaats van een adviseur. Probleem hierbij zijn de definities van advies en bemiddeling in de wet. Vandaar ook dat de OvFD pleit voor een aparte wettelijke definitie voor onafhankelijkheid.

Het provisieverbod heeft ertoe geleid dat adviseurs niet meer de schijn van belangenverstremming tegen zich hebben. De prijs die onafhankelijk adviseurs vragen kunnen ze dan ook goed uitleggen. Onderzoek door Moneyview heeft uitgewezen dat consumenten die bij een directe aanbieder een

hypothec afsluiten, ondanks de lagere adviestarieven, meer geld kwijt zijn dan bij een onafhankelijk adviseur vanwege de uitgebreide, onafhankelijke productkeuze.

Als de consument de kwaliteit van onafhankelijk advies niet herkent en alleen kijkt naar een lage prijs, dan is dat wel een risico voor de branche. Het kan ertoe leiden dat alleen direct advies, of vergelijking van een beperkt aantal producten (=lagere advieskosten), de norm wordt als de klant niet kan/wil betalen voor een echt onafhankelijk advies. De klant zal zich waarschijnlijk nog meer op de advieskosten focussen als de LTV per 01-01-2018 naar de 100% gaat en/of de rente stijgt. Dan is er een gerede kans dat alleen de directe advisering bij de banken overblijft en onafhankelijk advies erg wordt beperkt.

1.1.3 Evaluatie provisieverbod en fiscale aftrekbaarheid

Het provisieverbod zou fiscaal neutraal worden ingevoerd, maar de fiscale aftrekbaarheid van de adviesfee op lijfrente en arbeidsongeschiktheid is als bezuinigingsmaatregel afgeschaft. In arbeidsongeschiktheidsverzekeringen van voor 01-01-2013 is de premie inclusief de provisie voor advies nog wel aftrekbaar. Sinds 01-01-2013 is alleen de premie aftrekbaar en de adviesfee niet meer. Fiscale aftrekbaarheid speelt bij pensioenen en AOV dus een grotere rol: via provisie was dat voorheen aftrekbaar. Nu de klant rechtstreeks voor advies moet betalen, worden deze 'brengproducten' veel minder geadviseerd en afgesloten. Doordat advies op deze producten niet meer fiscaal aftrekbaar is, is dit advies ook gewoon duurder voor de consument. Als consumenten/zzp'ers hierdoor geen oplossing meer zoeken voor pensioen of arbeidsongeschiktheid dan gaat dat op termijn voor problemen zorgen.

1.1.4 Evaluatie provisieverbod en kwaliteit van advies

Adviseurs doen hun best om de kwaliteit van advies te tonen en de advieskosten waar te maken. Onafhankelijk advies kan de kwaliteit verder vergroten, omdat een groter aanbod ook leidt tot een beter passend advies. Serviceorganisaties bieden adviseurs goede mogelijkheden om een breed aanbod te adviseren.

De OvFD denkt dat consumenten minder shoppen. Ze gaan geen dubbel advies inwinnen of een second opinion, omdat ze dan ook dubbele advieskosten moeten betalen. Consumenten kiezen een adviseur en sluiten daar het product.

Op dit moment worden de meeste uitvaartverzekeringen afgesloten zonder advies. Op een hypothec kan een consument de extra advieskosten nog wel terugverdienen, maar op een uitvaartverzekering wordt dat lastiger. Juist bij de groep consumenten die een uitvaartverzekering nodig heeft, kan dat veel uitmaken om een te hoge premie (voor een te dure uitvaart) of onderverzekering te voorkomen. Misschien is de klant zelfs beter af met een overlijdensrisicoverzekering in plaats van een uitvaartverzekering. Bij dergelijke plaatjes kan een financieel adviseur dus goed helpen. Daar ligt de toegevoegde waarde, maar men wil er niet direct voor betalen (en dat bij juist de groep die het nodig heeft).

1.1.5 Evaluatie provisieverbod en (toegankelijkheid voor) de consument

Consumenten zijn op het gebied van hypotheek nog wel bereid om advieskosten te betalen, omdat een hypothec een haalproduct is. Op dit moment worden diverse effecten die naar voren komen door het provisieverbod ook nog gemaskeerd door de lage rente en aantrekkende huizenmarkt. Dat is bij hypotheek een zachte landing geweest voor het provisieverbod. De hypotheekrente is historisch laag. Maar als die hoger wordt, gaan consumenten wellicht toch andere keuzes maken. Nu wordt er

nog weinig gebruik gemaakt van execution only, maar waarschijnlijk is dat met een hogere rente en een verlaging van de LTV naar 100% wel anders. Daarbij is het aantal execution only mogelijkheden bij hypotheek nog erg beperkt. Bij arbeidsongeschiktheids-, uitvaart- en pensioenverzekeringen zijn er meer nadelige effecten zichtbaar van het provisieverbod.

Zorgwekkend is ook dat consumenten nog maar amper shoppen. Ze kiezen vaak voor een adviseur of aanbieder en blijven daar dan ook. Indien dat een directe aanbieder is met maar een product of een adviseur met een beperkt aantal producten, dan kan dat in zijn nadeel uitwerken. Het advies kan hierdoor kwalitatief minder zijn bijvoorbeeld als de consument de hypotheek wil met de laagste marktrente of de beste verhuisregeling en de adviseur/aanbieder kan het niet bieden. Het is dus belangrijk dat de consument onafhankelijk advies herkent.

Het dienstverleningsdocument moet de consument goede informatie bieden om de juiste keuze voor een distributiekanaal te maken. De informatie in het dvd is echter beperkt en onduidelijk. Je kunt een beperkt aantal producten met elkaar vergelijken en toch zeggen dat je onafhankelijk bent. De DVD is een papieren werkelijkheid waar geen klant naar kijkt en in de praktijk ook geen invloed heeft op de keuze voor een distributiekanaal.

1.1.6 Evaluatie provisieverbod en serviceorganisaties

Steeds meer adviseurs werken via serviceorganisaties om op die manier een breed aanbod van producten te kunnen bieden en efficiënter te werken. In 2010 was 72% van het intermediair aangesloten bij een of meer serviceproviders; de OvFD denkt dat dit aantal nu significant hoger ligt. Veel adviseurs blijven echter – ondanks een aanstelling bij een serviceorganisatie - ook nog werken met een beperkt aantal aanstelling bij aanbieders, die in het advies aan de consument dan misschien nog te vaak de voorkeur krijgen. De consument weet het niet en kan het nauwelijks nagaan. Serviceproviders onderscheiden zich in: breed aanbod, marketing, technologie, volledige service of alleen wat je nodig hebt.

Wij hebben Decisio voor het vervolgtraject in contact gebracht met diverse leden voor rondetafelgesprekken. Het ministerie van Financiën zal de Kamer in 2018 informeren over de uitkomsten van het onderzoek.

OvFD:

- Schriftelijke en mondelinge reacties gegeven op vragen en notities vanuit het Ministerie van Financiën
- Diverse overleggen bij het Ministerie van Financiën, AFM en andere stakeholders
- Interview Decisio
- Gereageerd op informatie- en persvragen

1.2 ONAFHANKELIJKHEID

Het is belangrijk dat de consument inziet hoe belangrijk onafhankelijk advies is en hierover goed en eenduidig wordt geïnformeerd. In Europese Richtlijnen als de Richtlijn Woningkredietovereenkomsten (MCD), de Richtlijn Verzekeringsdistributie (IDD) en MiFID II wordt aangegeven dat lidstaten onafhankelijk advies een kwalitatief onderscheidende status kunnen geven. Het is zelfs belangrijk en essentieel om de kwaliteit van onafhankelijk advies te onderscheiden. Een wettelijk beschermde titel

geeft de consument duidelijkheid en onafhankelijk adviseurs een onderscheidende toegevoegde waarde.

In 2014 heeft de OvFD het initiatief genomen om te komen tot een basisdefinitie van onafhankelijk advies, met als doel om dit uiteindelijk ook wettelijk verankerd te krijgen; een soort onafhankelijkheidslabel, waarbij het label bepaalt of een kantoor zich onafhankelijk mag noemen of niet. De titel 'onafhankelijk adviseur' krijgt op deze manier dan ook wettelijke bescherming.

Ook het kabinet heeft in haar visie op de financiële sector aangegeven dat de toegevoegde waarde van de onafhankelijk adviseur voor een belangrijk deel voortvloeit uit het feit dat hij kan adviseren c.q. bemiddelen in veel meer producten dan een adviseur in dienst van een aanbieder die alleen de producten van die aanbieder kan adviseren.

Volgens het kabinet is er op dit moment geen concrete aanleiding aanvullende maatregelen te treffen ter versterking van de positie van de onafhankelijk adviseur. Flankerend aan het provisieverbod zijn al maatregelen getroffen om zoveel mogelijk te voorkomen dat de onafhankelijke adviseur in een nadelige positie zou komen ten opzichte van banken en andere aanbieders. Maatregelen zoals:

- het verstrekken van een dienstverleningsdocument door adviseurs én aanbieders;
- transparantie van de advies- en distributiekosten door adviseurs en aanbieders;
- aanbieders moeten de kosten onderbouwen aan de hand van een kostprijsmodel;
- aanbieders moeten de kosten van dienstverlening rechtstreeks bij de klant in rekening brengen, net als adviseurs/bemiddelaars.

De OvFD is - zoals hierboven staat beschreven - een andere mening toegedaan en zal hier ook voor blijven pleiten.

De OvFD heeft ook nog steeds de website www.kiesvooronafhankelijkadvies.nl, met als doel om consumenten via deze site te informeren over het belang van onafhankelijk advies. Op termijn kan de website verder uitgebouwd worden.

OvFD:

- Schriftelijke en mondelinge reacties gegeven op vragen en notities vanuit het Ministerie van Financiën
- Diverse overleggen bij het Ministerie van Financiën, AFM en andere stakeholders

1.3 LEVEL PLAYING FIELD

De OvFD blijft het level playing field tussen (directe) aanbieders en onafhankelijk adviseurs monitoren. Zo blijft bijvoorbeeld in het kader van het provisieverbod eerlijke en duidelijke kostentransparantie van aanbieders via het kostprijsmodel van belang, maar er is ook geen level playing field als een aanbieder nazorg in zijn rente/productprijs kan versleutelen en een adviseur daar aparte (prijs)afspraken voor moet maken.

OvFD:

- Monitoren level playing field op wetgevingsgebied, op het gebied van uitspraken en met betrekking tot de evaluatie van het provisieverbod
- Perspublicaties

1.4 POSITIE SERVICEORGANISATIES

Binnen de intermediaire bedrijfstak spelen serviceorganisaties een steeds belangrijkere rol. Inschatting is dat inmiddels meer dan 90% (in 2010: 72%) van de onafhankelijk advieskantoren is aangesloten bij een of meer serviceorganisaties (ketens en serviceproviders).

De OvFD is van mening dat serviceorganisaties belangrijk zijn voor de positie van onafhankelijk adviseurs, dat ze door efficiency en schaalvoordeel een positief effect geven op het rendement van onafhankelijk adviseurs en dat ze een maximaal open markt genereren hetgeen direct van belang is voor het aanbod. Het beperkt ook de mogelijkheid voor aanbieders om hun kosten of de rente te laten oplopen, omdat een ongezonde prijsstelling direct leidt tot toestroom van nieuwe aanbieders die via de samenwerkingsverbanden snel en tegen lage kosten een breed distributienetwerk tot hun beschikking kunnen krijgen. Het beste bewijs is de hypotheekmarkt, waar de concurrentie in 2015 en 2016 fors is toegenomen met als positief gevolg dat banken gedwongen worden de rentemarges te verlagen. Serviceorganisaties spelen daarin een doorslaggevende rol.

Consumenten ervaren het voordeel van deze werkwijze in de intermediaire keten dus misschien niet direct, maar indirect des te meer. Het concrete voordeel voor de consument zit in een goedkoper tarief door de betere marktwerking, de grotere inkoopmacht of als de efficiencywinsten worden doorberekend in de premie of hypotheekrente. Als het assortiment waaruit gekozen kan worden groter is, leidt dit bovendien tot een beter passend product.

De AFM Consumentenmonitor 2016 geeft aan dat de onafhankelijk adviseur terrein wint ten opzichte van het directe kanaal. Deze toename wordt deels veroorzaakt door nieuwe toetreders die alleen via het intermediair werken en die zich via de serviceorganisaties gemakkelijk op de markt kunnen begeven.

Een goede, strategische samenwerking in de intermediaire keten is dus voor alle partijen van groot belang, maar nog het meeste voor de consument; zonder serviceorganisaties versmalt het aanbod, loopt het kwaliteitsniveau achteruit en heeft hij uiteindelijk veel minder keuze. Een goede samenwerking tussen onafhankelijk adviseurs en serviceorganisaties leidt tot een dominante intermediaire marktpositie.

De OvFD vindt het belangrijk om nog meer aandacht te vragen van politiek en stakeholders voor de belangrijke positie die serviceorganisaties innemen en de voordelen die ze hebben voor:

- de toegankelijkheid tot onafhankelijk advies;
- de consument;
- de concurrentie op de markt.

OvFD:

- [Positie en rol van de serviceorganisatie besproken met stakeholders](#)
- [Belangrijke rol serviceorganisaties in perspublicaties en interviews benadrukt](#)

2. WETGEVING

2.1 WIJZIGINGSWET FINANCIËLE MARKTEN 2018

In 2016 heeft de OvFD gereageerd op de consultatie van de Wijzigingswet Financiële Markten 2018. Het ging hier om een wijziging waarbij de verplichting tot het voeren van een adequaat beleid voor adviseurs/bemiddelaars werd uitgebreid, terwijl in eerdere wetgeving werd aangegeven dat adviseurs

en bemiddelaars vanwege hun vaak minder ingewikkelde bedrijfsstructuur met een minder uitgebreid systeem voor een integere bedrijfsvoering ter waarborging van de betrouwbaarheid kunnen volstaan in vergelijking tot aanbieders. Bij adviseurs/bemiddelaars gaat het tenslotte om veel kleinere bedrijven.

De OvFD heeft daarom aangegeven dat de onderhavige uitbreiding voor adviseurs/bemiddelaars disproportioneel is en – relatief gezien - leidt tot veel zwaardere lasten en kosten dan voor aanbieders en andere grote financiële ondernemingen. De noodzaak voor de voorgestelde uitbreiding is gezien de zware (financiële) gevolgen voor de bedrijfsvoering van adviseurs/bemiddelaars ook onvoldoende toegelicht; een goede rechtvaardiging ontbreekt. Gezien de disproportionele gevolgen is de OvFD van mening dat het huidige onderscheid tussen aanbieders en adviseurs/bemiddelaars terecht is en moet blijven bestaan.

Op 24 maart 2017 werd het consultatieverslag gepubliceerd. Hierin wordt aangegeven dat de consultatiereactie van de OvFD wordt meegenomen in de behandeling van het wetsvoorstel Wet implementatie richtlijn markten voor financiële instrumenten 2014 en de richtlijn Verzekeringsdistributie, die respectievelijk op 3 juli 2017 en 23 februari 2018 geïmplementeerd moeten zijn. Op dat moment kan worden bezien of aanpassing van de artikelen 4:11, 4:14 en 4:15 Wft wenselijk is voor financiële dienstverleners.

2.2 WIJZIGINGSBESLUIT FINANCIËLE MARKTEN 2017

De belangrijkste wijziging in het Wijzigingsbesluit Financiële Markten 2017 betreft de introductie van wettelijke eisen voor de adviezen van een of meer specifieke financiële producten aan een bepaalde consument of cliënt, die wordt gegeven zonder tussenkomst van een natuurlijk persoon (geautomatiseerd advies). De OvFD heeft in 2016 gereageerd op deze consultatie.

De OvFD vindt het goed is dat er verschillende vormen van advies ontstaan, waarmee de consument meer keuze heeft in (innovatieve) adviesmogelijkheden. De OvFD staat ook achter het feit dat wordt geprobeerd om meer duidelijkheid te scheppen over geautomatiseerd advies, maar de voorgestelde definitie biedt geen duidelijkheid. Het begrip advies is al gedefinieerd in de Wft en geautomatiseerd advies kan hier gewoon onder vallen. Daarmee moeten bedrijven die geautomatiseerd advies bieden ook voldoen aan alle eisen die worden gesteld aan fysiek advies. Het Wijzigingsbesluit lijkt daarmee voor wat betreft de definitie van advies beperkter uit te werken, waardoor het niet echt duidelijk is of je bij geautomatiseerd advies ook aan alle eisen moet voldoen die voor fysiek advies gelden.

Het Wijzigingsbesluit stelt dat de consument bij geautomatiseerd advies dezelfde bescherming geniet als wanneer hij zou worden geadviseerd door een natuurlijk persoon, maar de uitwerking van de definitie is op dit punt wel erg minimaal. Zo wordt bijvoorbeeld aangegeven dat ‘wanneer een financiële onderneming geautomatiseerd advies geeft zij dient te beschikken over adequate procedures en maatregelen om te waarborgen dat de gegeven adviezen voldoen aan de bij of krachtens artikel 4:23 eerste en derde lid van de Wft gestelde eisen’. De OvFD merkt op dat adequate procedures en maatregelen niet uitsluitend dienen te zien op artikel 4:23 lid en 3 Wft, maar ook op alle andere relevante artikelen die van toepassing zijn op adviseren.

Het ministerie heeft op 7 maart 2017 het consultatie rapport gepubliceerd en geeft daarin aan dat naar aanleiding van diverse consultatiereacties en de reeds bestaande regels is besloten om op dit moment nog geen nadere eisen te stellen aan geautomatiseerd advies. Geautomatiseerd advies is, zoals de OvFD ook beargumenteerd, een vorm van adviseren. Ook wordt toegelicht dat de financiële onderneming die geautomatiseerd advies aanbiedt dient te beschikken over procedures en maatregelen die waarborgen dat de geautomatiseerde adviezen voldoen aan dezelfde wettelijke regels als die gelden voor advies gegeven door een natuurlijk persoon.

De ontwikkelingen op dit onderwerp blijven wel van belang en op een later moment kan worden bezien of (wijziging van) regelgeving nodig is.

2.3 WIJZIGING WFT TER IMPLEMENTATIE VAN DE RICHTLIJN VERZEKERINGSDISTRIBUTIE

2.3.1 Terugblik

Op 20 januari 2016 is de Richtlijn Verzekeringsdistributie (IDD) tot stand gekomen. De wijziging van de Wft ter implementatie van deze Richtlijn Verzekeringsdistributie is van 23 december 2016 tot 31 januari 2017 ter consultatie neergelegd.

De IDD heeft tot doel het creëren van een gelijk speelveld voor alle marktpartijen die bij de verkoop van verzekeringen zijn betrokken, het verbeteren van de bescherming van de consument en het bevorderen van een interne markt voor financiële diensten. Tevens heeft de richtlijn als bijkomend doel de sancties in het geval van overtredingen van de richtlijn te harmoniseren.

De IDD moest aanvankelijk op 23 februari 2018 in de nationale wetgeving geïmplementeerd zijn, maar op 20 december 2017 heeft de Europese Commissie bekendgemaakt dat de inwerkingtreding van de richtlijn wordt uitgesteld tot 1 oktober 2018, marktpartijen moeten op die datum dus voldoen aan de IDD. De implementatie in de nationale wetgeving moet wel op 23 februari 2018 rond zijn. Het Europese Parlement en de Europese Raad moeten formeel nog hun akkoord geven op dit voorstel van de Commissie. Op 28 februari 2018 heeft de Europese Commissie besloten dat ook de implementatie van de richtlijn in de nationale wetgeving wordt uitgesteld tot 1 juli 2018.

2.3.2 Acties in 2017

De OvFD heeft op 31 januari 2017 gereageerd op de consultatie van de wijziging van de Wet op het financieel toezicht ter implementatie van de Richtlijn Verzekeringsdistributie. Wij hebben in onze reactie opmerkingen geplaatst over het productontwikkelingsproces. In de Memorie van Toelichting (MvT) staat namelijk dat 'de bemiddelaar in verzekeringen net als de verzekeraar de doelgroep van het verzekeringsproduct dient te bepalen en periodiek dient te evalueren of het product nog steeds passend is voor de doelgroep'. Dit lijkt verder te gaan dan wat in de Richtlijn hierover is bepaald. Hierin staat namelijk dat 'wanneer een verzekeringsdistributeur adviseert over verzekeringsproducten die hij niet zelf ontwikkelt, of dergelijke producten aanbiedt, beschikt hij over adequate regelingen om adequate informatie over het verzekeringsproduct en het productgoedkeuringsproces, met inbegrip van de geïdentificeerde doelmarkt van het verzekeringsproduct te verkrijgen en de kenmerken en de beoogde doelgroep van elk verzekeringsproduct te begrijpen.' In de toelichting op de Wijzigingswet wordt dit ook letterlijk overgenomen. De adviseur moet dus over adequate regelingen beschikken om adequate informatie te verkrijgen en begrijpen. Hij hoeft dus niet, zoals in de MvT staat, de doelgroep te bepalen en periodiek te evalueren of het product nog steeds passend is. Wij nemen aan dat het niet de bedoeling is dat Nederland in dit opzicht van de Richtlijn afwijkt, is dit echter wel het geval dan moet dit nader worden toegelicht.

Op 15 mei 2017 is het consultatieverslag gepubliceerd. Hierin staat dat een aantal partijen, waaronder de OvFD, terecht opmerkt dat de richtlijn verzekeringsdistributie niet voorschrijft dat de bemiddelaar de doelgroep dient te bepalen, dient te evalueren of de verzekering passend is voor de doelgroep en relevante informatie voor het productontwikkelingsproces dient te delen met de bemiddelaar of verzekeraar die de verzekering heeft ontwikkeld. De Europese Commissie zal gedelegeerde handelingen vaststellen met betrekking tot het productontwikkelingsproces maar op dit moment is niet duidelijk wat daarin zal worden geregeld. De algemene toelichting is op dit punt aangepast.

Verder hebben we in onze consultatiereactie aangegeven dat de Richtlijn Verzekeringsdistributie stelt dat 'de lidstaten kunnen voorschrijven dat indien een verzekeringstussenpersoon de klant meedeelt dat het advies op onafhankelijke basis wordt verstrekt, de tussenpersoon een toereikend aantal op de markt verkrijgbare verzekeringsproducten beoordeelt die voldoende gediversifieerd zijn wat soort en

productaanbieder betreft om te waarborgen dat de doelstellingen van de klant naar behoren kunnen worden verwezenlijkt en niet beperkt blijven tot verzekeringsproducten die worden uitgegeven of verstrekt door entiteiten die nauwe banden hebben met de tussenpersoon.' De OvFD heeft opgemerkt dat Nederland geen gebruik maakt van deze lidstaatoptie. In de MvT wordt alleen aangegeven dat transparantie over de reikwijdte van de dienstverlening belangrijk is uit het oogpunt van consumentenbescherming. In de MvT staat niet duidelijk aangegeven waarom Nederland geen gebruik maakt van deze lidstaatoptie. Aangegeven wordt dat transparantie over de reikwijdte van de dienstverlening belangrijk is uit het oogpunt van consumentenbescherming. De OvFD maakt hieruit op dat de minister het voldoende vindt dat adviseurs via precontractuele informatie transparant maken of ze op basis van een objectieve analyse adviseren.

Wij zijn echter van mening dat transparantie via precontractuele informatie onvoldoende duidelijkheid biedt. Los van het feit dat consumenten deze informatie niet of nauwelijks lezen, laat het namelijk onverlet dat ook adviseurs die werken met een beperkt aantal aanbieders kunnen zeggen dat ze onafhankelijk adviseren, omdat er geen (wettelijke) voorwaarden worden opgelegd aan het gebruik van de term onafhankelijk advies. Iedere adviseur kan zich dus onafhankelijk noemen, waardoor de consument door de bomen het bos niet meer ziet. Uit onderzoek door CentiQ in opdracht van Wijzer in Geldzaken blijkt ook dat 48% van de consumenten het een nadeel vindt dat ze niet zeker weten of een financieel adviseur helemaal onafhankelijk is. Consumenten zouden in dit opzicht veel beter beschermd moeten worden. De lidstaatoptie in artikel 29 lid 3 van de Richtlijn biedt hiervoor bij uitstek de mogelijkheid om wettelijk voor te schrijven dat als adviseurs aangeven dat ze onafhankelijk adviseren, ze dat moeten doen op basis van een objectieve analyse. De OvFD vindt het onbegrijpelijk dat de minister geen gebruik maakt van deze mogelijkheid om het begrip onafhankelijkheid wettelijk in te vullen en zou graag zien dat deze beslissing wordt heroverwogen.

In de oorspronkelijke MvT die ter consultatie is gelegd, werd dus niet duidelijk hoe de minister om zou gaan met de lidstaatoptie. In de toelichting en transponeringstabel werd alleen aangegeven dat transparantie over de reikwijdte van de dienstverlening belangrijk is uit het oogpunt consumentenbescherming. Het was dus erg onduidelijk wat de minister hiermee voorhad. In het consultatieverslag zegt de minister het volgende over de consultatiereactie van de OvFD: "Verder maakt het OvFD uit de transponeringstabel op dat Nederland geen gebruik maakt van de lidstaatoptie zoals opgenomen in artikel 29, derde lid van de richtlijn Verzekeringsdistributie. Echter, dit is een onjuiste interpretatie van de transponeringstabel. Voorgesteld wordt wel gebruik te maken van de lidstaatoptie dat in het geval een adviseur of bemiddelaar de cliënt meedeelt dat het advies op een onafhankelijke basis wordt verstrekt, de adviseur of bemiddelaar een toereikend aantal op de markt verkrijgbare verzekeringen dient te beoordelen". Naar aanleiding van de opmerking van de OvFD is de transponeringstabel dus verduidelijkt en in paragraaf 1.2 over minimumharmonisatie en lidstaatoptie is expliciet opgenomen dat van deze lidstaatoptie gebruik zal worden gemaakt.

De tekst van de MvT op het wetsvoorstel is voor wat betreft de lidstaatoptie over onafhankelijkheid vervolgens gewijzigd naar: "Op basis van artikel 29, derde lid, vierde alinea, van de richtlijn kunnen lidstaten voorschrijven dat in het geval een adviseur of bemiddelaar de cliënt meedeelt dat het advies op een onafhankelijk basis wordt verstrekt, de adviseur of bemiddelaar een toereikend aantal op de markt verkrijgbare verzekeringen dient te beoordelen die voldoende gediversifieerd zijn wat soort verzekeringen en aanbieders betreft. Van deze lidstaatoptie zal gebruik worden gemaakt omdat het bij onafhankelijk advies belangrijk is dat de adviseur of de bemiddelaar een toereikend aantal verzekeringen met elkaar vergelijkt van verschillende verzekeraars. Het Bgfo zal op dit punt worden aangepast." De consultatiereactie van de OvFD heeft dus geleid tot een gewijzigde MvT, die duidelijk aangeeft dat Nederland gebruik zal maken van de lidstaatoptie.

Op 5 oktober moesten Kamerleden vragen inbrengen voor het Schriftelijk Overleg (SO) over dit wetsvoorstel. De OvFD heeft hiervoor op 4 oktober 2017 input geleverd richting de Kamer en daarin

nogmaals benadrukt dat Nederland gebruik moet maken van de lidstaatoptie uit de Richtlijn. Aangezien de MVT is aangepast en er nu staat dat Nederland wel gebruik zal maken van de lidstaatoptie, hebben wij de Kamer verzocht de minister via het SO te vragen hoe hij van deze lidstaatoptie gebruik gaat maken. Gezien de aanvankelijke onduidelijkheid en alle overleggen die we hierover hebben gevoerd, waren wij er namelijk niet van overtuigd dat de minister voor wat betreft 'het gebruik maken van de lidstaatoptie' ook hetzelfde bedoelt als de OvFD. We hebben dezelfde discussie tenslotte ook al eerder gevoerd in het kader van de invoering van de MCD en toen is de lidstaatoptie ook niet overgenomen. De minister verwijst in dit verband namelijk steeds naar het feit dat adviseurs in Nederland transparant zijn via het dienstverleningsdocument over het aantal producten dat wordt vergeleken en dat is niet hetzelfde als een wettelijke titel voor onafhankelijkheid, waarbij een adviseur verplicht een objectieve analyse moet maken. We hebben daarom met diverse Kamerleden contact gehad om dit nader toe te lichten en diverse Kamerfracties hebben vervolgens ook vragen aan de minister gesteld om meer duidelijkheid over dit punt te krijgen.

Op 17 november werd de Nota naar aanleiding van het verslag gepubliceerd met de antwoorden van de regering en daarin staat dat een financiële dienstverlener een dvd aan de cliënt moet verstrekken, waarin de financiële dienstverlener moet aangeven of hij adviseert, en zo ja, of dit geschiedt op basis van een objectieve analyse en of hij een contractuele verplichting heeft om uitsluitend voor een of meerdere aanbieders te bemiddelen. Op deze manier maakt een financiële dienstverlener zijn (on)afhankelijkheid via het dvd transparant richting de klant. De manier waarop in het Bgfo invulling is gegeven komt overeen met de invulling van het begrip "onafhankelijk advies", zoals opgenomen in artikel 29 lid 3 van de richtlijn. De regering geeft echter ook aan dat op dit moment de regelgeving omtrent het provisieverbod wordt geëvalueerd. Onderdeel van deze evaluatie is een beoordeling van de effectiviteit van het dvd. In vervolg op de evaluatie van het provisieverbod zal de relatie tussen de term objectieve analyse en onafhankelijk advies nader worden bezien.

De OvFD blijft van mening dat daarmee de lidstaatoptie niet goed wordt overgenomen, maar is wel blij dat de regering de toezegging doet om de relatie tussen de term objectieve analyse en onafhankelijk advies nader te bezien in het kader van de evaluatie van het provisieverbod.

Op 31 januari 2018 zal het plenaire debat inzake de Wet implementatie Richtlijn verzekeringsdistributie plaatsvinden. De OvFD zal voorafgaand aan dit debat de lobby op dit punt intensief voortzetten.

2.4 BESLUIT IMPLEMENTATIE RICHTLIJN VERZEKERINGSDISTRIBUTIE

Het Besluit implementatie richtlijn verzekeringsdistributie implementeert samen met de Wet implementatie richtlijn verzekeringsdistributie de richtlijn verzekeringsdistributie. Het besluit is van 19 oktober tot 17 november 2017 ter consultatie voorgelegd.

De OvFD heeft op 16 november 2017 gereageerd en aangegeven dat de minister in de MVT op de implementatiewet - zoals in 2.3 behandeld - heeft aangegeven dat Nederland van de lidstaatoptie gebruik zal maken en dat het Bgfo op dit punt zal worden aangepast. In het onderhavige concept-implementatiebesluit is echter niets aangepast.

In de consultatiereactie hebben we daarom aangegeven dat de beloofde aanpassing van het Bgfo om de lidstaatoptie te implementeren, niet is overgenomen. In het gewijzigde Bgfo staat niet dat onafhankelijk advies betekent dat een adviseur een toereikend aantal op de markt verkrijgbare verzekeringen dient te beoordelen die voldoende gediversifieerd zijn wat soort verzekeringen en aanbieders betreft. Tijdens de behandeling van de Wet implementatie richtlijn verzekeringsdistributie is aangegeven dat van de lidstaatoptie gebruik zal worden gemaakt, omdat het bij onafhankelijk advies belangrijk is dat de adviseur of de bemiddelaar een toereikend aantal verzekeringen met elkaar vergelijkt van verschillende verzekeraars. Als het onderhavige Bgfo echter niet wordt aangepast, dan

kan iedere adviseur zich onafhankelijk blijven noemen, ook als hij slechts een beperkt aantal producten vergelijkt. Feitelijk kan een adviseur zich zelfs als onafhankelijk profileren als hij geen producten vergelijkt, want onafhankelijkheid wordt nergens gedefinieerd.

Op dit moment kan dus iedere adviseur zich onafhankelijk noemen. Voorbeelden genoeg van adviseurs die zich op de website als onafhankelijk profileren, maar in het dienstverleningsdocument (dvd) vervolgens aangeven slechts een beperkt aantal producten te vergelijken. De consument moet er dan zelf maar achter komen dat een adviseur voor wat betreft het aanbod in producten niet onafhankelijk is. Kortom; maak zoals in de implementatiewet is beschreven gebruik van de lidstaatoptie en zorg op deze wijze voor meer transparantie en eenduidigheid in de informatieverstrekking.

2.4.1 Onderscheid complexe en niet-complexe producten

Een objectieve analyse wordt wettelijk gedefinieerd als 'een analyse van een toereikend aantal op de markt verkrijgbare financiële producten die de adviseur of bemiddelaar in staat stelt een financieel product aan te bevelen dat aan de dienstverleningsvraag van de consument of, indien het een verzekering betreft, de cliënt beantwoordt'. De consument kan vervolgens alleen voor complexe producten in het dvd zien of een adviseur adviseert op basis van een objectieve analyse.

Bij schadeverzekeringen moet een adviseur op grond van artikel 86i lid 1 onder a Bgfo de cliënt uiterlijk tegelijk met zijn advies inzake een schadeverzekering informeren of hij adviseert op grond van een objectieve analyse, maar hij hoeft geen dvd te verstrekken. Implementatie van de lidstaatoptie inzake onafhankelijk advies maakt dus ook een einde aan het voor de consument verwarrende onderscheid tussen de diverse financiële producten en zorgt voor eenduidige transparantie. Alleen als je onafhankelijk adviseert mag je je als zodanig profileren en anders niet.

Toen Mifid II werd geïmplementeerd is het volgende in artikel 58a Bgfo opgenomen: *Indien een beleggingsonderneming een cliënt mededeelt dat zij onafhankelijk adviseert over financiële instrumenten, draagt de beleggingsonderneming er zorg voor dat:*

a. zij een toereikend aantal op de markt verkrijgbare vergelijkbare financiële instrumenten beoordeelt die voldoende divers zijn wat type, uitgevende instelling of aanbieder betreft zodat aan de beleggingsdoelstelling van de cliënt kan worden voldaan.

De OvFD stelt daarom voor om de artikelen 86f en 86i uit het Bgfo op dezelfde wijze aan te passen voor complexe producten en schadeverzekeringen, zodat de lidstaatoptie conform het gestelde in de Wet implementatie richtlijn verzekeringsdistributie in het Bgfo wordt geïmplementeerd. De adviseur kan zich dan niet langer als onafhankelijk profileren als hij geen toereikend aantal producten met elkaar vergelijkt van verschillende aanbieders. De consument krijgt hiermee de gewenste transparantie en eenduidigheid.

De reactie op de consultatie zal pas in 2018 worden gepubliceerd.

2.4.2 Actieve transparantie schadeverzekeringen

In de Richtlijn Verzekeringsdistributie (IDD) staat dat een adviseur/bemiddelaar de klant voorafgaand aan het sluiten van een schadeverzekering moet melden of de klant hem rechtstreeks moet betalen of dat hij hiervoor provisie ontvangt van de aanbieder. Als de adviseur/bemiddelaar rechtstreeks door de klant wordt betaald, moet hij de hoogte van het bedrag vermelden. Als het bedrag niet kan worden achterhaald, moet hij aangeven hoe deze wordt berekend. In Nederland hoeft dit niet geïmplementeerd te worden omdat dit al in de wetgeving is geregeld.

De AFM geeft in haar consultatiereactie op het besluit implementatie richtlijn verzekeringsdistributie echter aan dat het in het belang van de klant is dat de financiële dienstverlener de klant informeert

over de ontvangen provisie van de aanbieder. Het Verbond van Verzekeraars onderschrijft dit pleidooi. De OvFD heeft in haar consultatiereactie niets over dit onderwerp opgemerkt, omdat de Wft al regelt dat een adviseur/bemiddelaar de klant meldt of hij provisie van de aanbieder ontvangt zoals de IDD wil regelen. Voor de adviseur/bemiddelaar geldt ook passieve schadeprovisietransparantie. In 2010 heeft de minister ook expliciet gekozen voor passieve transparantie voor provisies inzake schadeverzekeringen. Hij vond dit een passende maatregel gelet op de concurrerende markt en de maatschappelijke wens voor transparantie. Verdergaande actieve transparantie zou gaan leiden tot hoge administratieve lasten voor intermediairs, terwijl er geen excessen plaatsvinden in die sector. Met passieve transparantie heeft de minister destijds een balans gevonden tussen administratieve lasten voor intermediairs enerzijds en consumentenbescherming anderzijds.

Aangezien de consultatiereactie van de AFM een uitgebreide discussie uitlokt, zal de OvFD voor de verdere behandeling van de implementatie van de IDD in 2018 ook haar standpunt over actieve schadeprovisietransparantie bepalen.

2.5 WET TRANSPARANT TOEZICHT FINANCIËLE MARKTEN

In augustus 2016 hebben we gereageerd op de consultatie van de Wet transparant toezicht financiële markten, waarin onder andere de volgende wijzigingen werden voorgesteld:

1. Een uitbreiding van de mogelijkheden van de toezichthouders om een openbare waarschuwing uit te vaardigen.
2. Een bevoegdheid voor AFM en DNB om namen van afzonderlijke instellingen te noemen wanneer zij resultaten van themaonderzoeken naar de mate van naleving en risico's voor de naleving, bekend maken.
3. Een mogelijkheid voor de toezichthouders om te kunnen reageren op mededelingen van instellingen over het toezicht.

De OvFD vond de onderbouwing op basis waarvan de minister de publicatiemogelijkheden voor toezichthouders wil uitbreiden eenzijdig en onvoldoende. In het consultatiedocument werd eenzijdig gekeken naar het profijt dat de toezichthouders hebben bij een uitbreiding van de publicatiemogelijkheid, maar niet of nauwelijks naar de belangen en de negatieve gevolgen die publicatie voor onder toezichtgestelden kan hebben.

Op 11 januari 2017 is het consultatie rapport gepubliceerd. Naar aanleiding van de consultatiereacties – waaronder die van de OvFD – heeft de minister meer duiding gegeven over het doel en de aanleiding voor het wetsvoorstel. Ook wordt per bevoegdheid uiteengezet waar de huidige bevoegdheden tekortschieten en wat het doel is van voorgestelde wijzigingen. Over het algemeen dienen de openbaarmakingsbevoegdheden een of meer van de volgende doelen:

1. Het voorkomen van schade voor het publiek of de markt;
2. Versterken van de informatiepositie van consumenten;
3. Bevorderen van naleving; en
4. Inzicht geven in het handhavingsbeleid van de toezichthouders.

Ook op andere belangrijke punten is het wetsvoorstel en de toelichting aangepast/nader toegelicht.

OvFD: de vormgeving van de bevoegdheid tot publicatie geeft weinig waarborgen/rechtsbescherming

De OvFD heeft ook opgemerkt dat de wijze waarop de bevoegdheid tot publicatie wordt vormgegeven de onder toezichtgestelden weinig waarborgen en rechtsbescherming geeft. Bij de uitoefening van een dergelijke bevoegdheid zouden de toezichthouders op zijn minst aan stringente voorwaarden moeten voldoen en zou de wet duidelijk omschreven waarborgen moeten bieden voordat publicatie plaats vindt. Publicatie kan bedrijven tenslotte forse reputatie- en financiële schade berokkenen, terwijl er nauwelijks rechtsbescherming is omdat de civielrechtelijke aansprakelijkheid van de toezichthouders op grond van artikel 1:25d Wft beperkt is tot opzet en/of grove schuld. De

toezichthouder is dus slechts in een zeer beperkt aantal gevallen aansprakelijk te stellen. Als de publicatiemogelijkheden zo ver worden uitgebreid als via deze conceptwet wordt voorgesteld, zal de minister vanuit het oogpunt van redelijkheid en billijkheid ook de rechtsbescherming voor de onder toezichtgestelden moeten verbeteren. De aansprakelijkheidsbeperking moet minder stringent, er moeten mogelijkheden worden opgenomen om publicatie tegen te houden alsmede een mogelijkheid tot rectificatie indien achteraf blijkt dat ten onrechte tot publicatie is overgegaan.

Het wetsvoorstel is op basis van de consultatie op punten aangepast en de toelichting uitgebreid. In de wettekst is verduidelijkt dat de beslissing tot het openbaar maken van bepaalde informatie kwalificeert als een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Door deze kwalificatie gelden extra procedurele waarborgen en geldt een wachtermijn waarbinnen de toezichthouders niet mogen overgaan tot publicatie. Hierdoor wordt de bestuursrechtelijke rechtsbescherming gewaarborgd en kunnen belanghebbenden tegen een voorgenomen besluit tot publicatie in bezwaar en beroep kunnen komen. In het wetsvoorstel is nu ook een regeling opgenomen tot rectificatie.

OvFD: Geen voorstander van een uitbreiding van de mogelijkheden van de toezichthouders om een openbare waarschuwing uit te vaardigen.

De OvFD heeft ook aangegeven geen voorstander te zijn van een uitbreiding van de huidige wettelijke publicatiemogelijkheden naar alle overtredingen die binnen de tweede of derde boetecategorie vallen, omdat de toezichthouders hiermee vrijwel onbeperkte mogelijkheden tot publiceren krijgen. Een eenvoudige, niet opzettelijke omissie in een dienstverleningsdocument kan dan bijvoorbeeld gepubliceerd worden omdat in strijd gehandeld wordt met de informatieplicht op grond van artikel 4.25b Wft (boetecategorie 2). Wij vinden dit veel te ver gaan! Op basis van de consultatie zijn het wetsvoorstel en de toelichting aangepast.

OvFD: Geen voorstander van het publiceren van namen

De toezichthouders krijgen via een nieuw wettelijk artikel ook de mogelijkheid om instellingen bij naam te noemen en te vergelijken bij de openbaarmaking van onderzoeksresultaten.

In het consultatiedocument wordt aangegeven dat publicatie bedrijven kan aanzetten om zich te houden aan de norm of zelfs boven de norm te presteren om – bijvoorbeeld – bij een vergelijkend onderzoek als beste naar voren te komen. De OvFD is van mening dat de toezichthouders zich moeten beperken tot het houden van toezicht op de wettelijke normen. Wij vinden het geen taak van de toezichthouders om bedrijven via naming, faming & shaming onder druk te zetten om boven de norm te presteren. Op basis van de consultatie is het wetsartikel aangepast en daarin is nu bepaald dat uit de resultaten in het algemeen kan worden afgeleid in hoeverre bepaalde regels worden nageleefd en dat de rapporten inzicht geven in de manier waarop de toezichthouder normen uitlegt en het handhavingbeleid invult. Hiermee is duidelijk dat geen bovenwettelijk handelen van de onder toezicht staande instellingen wordt geëist.

De OvFD heeft ook bezwaar tegen het feit, dat nergens in de regelgeving formeel is vastgelegd waaraan themaonderzoeken die toezichthouders uitvoeren moeten voldoen. Een themaonderzoek moet methodologisch goed in elkaar zitten. Meer inzicht en onderbouwing op basis waarvan partijen worden geselecteerd om mee te doen aan een themaonderzoek. Op dit moment worden vaak dezelfde, grotere partijen benaderd. Op basis hiervan is het criterium om over te gaan tot publicatie aangepast. Voorwaarde is dat de publicaties betrekking hebben op meerdere instellingen, die samen representatief zijn voor het marktsegment waarop het onderzoek zich richt.

Naar aanleiding van de consultatie is het wetsvoorstel zodanig verduidelijkt dat de toezichthouders niet kunnen overgaan tot publicatie dan nadat zij daartoe een besluit hebben genomen. Voor openbaarmaking van onderzoeksrapporten geldt daarnaast dat een wachtermijn van zes weken in acht wordt genomen alvorens wordt overgegaan tot publicatie.

In het wetsvoorstel wordt ook een artikel opgenomen waarin toezichthouders de mogelijkheid krijgen om te kunnen reageren op mededelingen van instellingen over het toezicht. In de consultatie hebben wij opgemerkt dat wij ons wel kunnen voorstellen dat een toezichthouder de mogelijkheid wil hebben om te kunnen reageren op opzettelijk onjuiste of misleidende informatie die een bedrijf geeft inzake 'zijn betrokkenheid bij een aangelegenheid van het toezicht', maar de toezichthouders krijgen hier een wel erg algemeen en breed benoemde bevoegdheid. Waar liggen dan de grenzen voor wat betreft de aanvullende of corrigerende mededelingen, wat wordt gezien als 'betrokkenheid bij een aangelegenheid van het toezicht is', welke belangen van de toezichthouders of consumenten worden dan geschaad en welke voorwaarden worden hieraan gesteld. Naar aanleiding van de consultatie is dit artikel komen te vervallen.

2.6 HERZIENING WET FINANCIËEL TOEZICHT

De omvang en de complexiteit van de Wet Financieel Toezicht (Wft) zijn sterk toegenomen door de vele wijzigingen van de wet sinds de inwerkingtreding op 1 januari 2007. De minister van Financiën heeft, naar aanleiding van een advies van de Raad van State, besloten te verkennen hoe de Wft toegankelijker en toekomstbestendiger kan worden gemaakt. In 2016 hebben we hierover al uitgebreid overleg gehad met het Ministerie van Financiën en andere marktpartijen die met de Wft te maken hebben.

Op 7 april 2016 heeft de minister de Kamer geïnformeerd over de opzet en aanpak van de verkenning van een herziening van de Wft. Hij heeft besloten tot een verkenning of, en op welke wijze de regelgeving voor de financiële markten toegankelijker en toekomstbestendiger kan worden gemaakt. De verkenning richt zich voornamelijk op de inrichting en vormgeving van de Wft (en daarmee samenhangende regelgeving) en er zal terughoudend worden omgegaan met beleidsmatige aanpassingen. Op basis van de uitkomsten van de verkenning zal de minister een besluit nemen over een eventuele herziening van de Wft.

Van 22 november 2016 tot 1 maart 2017 werd vervolgens de Verkenning van de herziening van de Wft geconsulteerd, met als doel een goed inzicht in en volledig overzicht van alle problemen en oplossingsrichtingen te verkrijgen, zodat uiteindelijk een weloverwogen keuze kan worden gemaakt over een eventuele herziening van de Wft.

In de Verkenning zijn - naar aanleiding van gesprekken met stakeholders - waaronder de OvFD - de problemen die verband houden met de toegankelijkheid en toekomstbestendigheid op thematische wijze beschreven. Daarnaast zijn vijf verschillende opties voor een eventuele herziening opgenomen in het document. Drie daarvan beschrijven alternatieve modellen voor een gehele herziening van het wettelijk stelsel.

De OvFD heeft op de consultatie gereageerd en aangegeven dat het ministerie met de verkenning een goede en volledige analyse van alle problemen met betrekking tot de complexiteit en ontoegankelijkheid van de Wft heeft neergelegd. Wij herkennen de knelpunten die we als OvFD naar voren hebben gebracht tijdens de gesprekken, wij hebben dan ook geen aanvullingen op deze analyse.

Wij vinden het van groot belang dat de Wft toegankelijker en toekomstbestendiger wordt gemaakt en een halfslachtige herziening zal dat niet bewerkstelligen. De cross-sectorale indeling van de wet maakt het moeilijker om Europese richtlijnen goed te implementeren. Een bewijs hiervoor wordt geleverd door de recente implementatie van de Richtlijn hypothecair krediet en de implementatie van de Richtlijn Verzekeringsdistributie.

De gelaagdheid van de regelgeving is een groot probleem, maar dat zou (deels) technisch nog kunnen worden opgelost door in de regelgeving beter door te linken. Feit blijft echter dat de uitwerking in

lagere regelgeving nu wel erg verspreid is en de invulling van de open normen door de toezichthouder via leidraden maakt het geheel niet overzichtelijker.

Wij herkennen ook de problematiek rondom de definities. Een onbelicht nadeel hiervan is wellicht dat hierdoor ook terughoudend ontstaat om noodzakelijke aanpassingen in definities te doen. De OvFD heeft bijvoorbeeld al een paar keer gepleit voor een aparte positie in de wet voor serviceorganisaties en voor een herijking van de definities van advies en bemiddelen. Dergelijke aanpassingen zijn echter lastig gezien de complexiteit van de Wft, waarbij je de hele Wft goed moet kunnen overzien om het effect van zo'n wijziging - ook cross-sectoraal - in te calculeren. Je ziet dit terug bij de implementatie van de richtlijn verzekeringsdistributie, die nieuwe definities introduceert, maar waarbij uiteindelijk wordt besloten om aan te sluiten bij de reeds bestaande definities in de Wft.

Oplossingsrichtingen

Het is de verwachting dat het huidige Europese wetgevingsbeeld zich in de toekomst voortzet en we onverminderd rekening moeten houden met nieuwe wetgevende initiatieven vanuit Europa. Duidelijk is ook dat de cross-sectorale systematiek van de Wft niet aansluit bij de systematiek op het niveau van de Europese regelgeving. Het lijkt dan ook logisch om in het kader van de herziening aan te sluiten bij datgene wat in Europa gebruikelijk is, een sectorale opzet. Een sector overstijgend algemeen deel heeft daarom onze voorkeur. Bijkomend voordeel is dat je dan de indeling direct kunt baseren op het sectorale Europese recht, waardoor de Wft beter zal aansluiten op (nieuwe) Europese richtlijnen. Belangrijk argument is ook dat lidstaten die hun toezichtwetgeving sectoraal hebben ingedeeld, aangeven over het algemeen weinig problemen te ondervinden bij de implementatie van Europees recht. Het betekent wel een omvangrijke en ingrijpende stelselherziening, maar het zal ook betekenen dat we in de toekomst bij Europese implementatietrajecten minder problemen ervaren en tijd besparen.

Voor wat betreft de invoering hebben we de voorkeur voor een gefaseerde invoering, waarbij per sector wordt overgegaan naar het nieuwe stelsel.

Eind 2017 was nog niet bekend of het ministerie ook daadwerkelijk zal kiezen voor een herziening van de Wft.

2.7 WIJZIGING TIJDELIJKE REGELING HYPOTHECAIR KREDIET

Van 19 juli tot 25 augustus 2017 is de wijziging van de Regeling Hypothecair Krediet 2018 (TRHK) ter consultatie voorgelegd. De OvFD heeft op 25 augustus gereageerd op deze consultatie.

Wij kunnen ons vinden in de voorgestelde wijzigingen zoals de verdere verruiming voor tweeverdieners en in het voorstel om uit te gaan van de geoffreerde debetrentevoet indien het gaat om een hypothecair krediet met een rentevastperiode korter dan tien jaar en waarbij het hypothecair krediet aan het einde van de rentevastperiode is afgelost. Er is tenslotte geen risico op een rentestijging. Een prima aanzet tot meer maatwerk.

Starters amper mogelijkheden op de woningmarkt

De OvFD heeft deze consultatie ook aangegrepen om de minister nogmaals te wijzen op het feit dat de problemen rondom de starters op de koopmarkt nog niet zijn opgelost. Vanaf 1 januari 2018 bedraagt de loan-to-value ratio (LTV) honderd procent en wordt het voor starters dus nog moeilijker om een huis te kopen, omdat ze dan nog meer eigen middelen moeten inbrengen om de kosten koper te financieren. Het gevolg zal zijn dat starters de aankoop voor een huis gaan uitstellen. Het CPB heeft berekend dat ruim 50% van de starters de aankoop van een huis moet uitstellen als de LTV 100% bedraagt. Het CPB laat ook zien dat bij een maximale LTV van 100% de spaarbehoefte tussen de 7,7 duizend en 12,1 duizend euro ligt. Een groot deel van de starters zal dus jarenlang maximaal moeten

sparen om een woning te kunnen kopen en vervolgens de gehele spaarsom voor die hypotheek moeten gebruiken, waarbij je je kunt afvragen of het niet verstandiger is om spaargeld als reserve achter de hand te houden voor onverwachte gebeurtenissen.

Starters hebben dus geen goede mogelijkheden op de koopmarkt, maar hebben ook geen alternatief op de huurmarkt. Een sociale huurwoning is vaak niet mogelijk omdat het inkomen te hoog is. Heeft de starter al een sociale huurwoning, dan zal hij veelal in die woning blijven wonen totdat hij kan kopen. Op deze manier blijft scheef wonen in stand c.q. wordt scheef wonen gestimuleerd. Zeker ook omdat het moeilijk, zo niet onmogelijk, is om een alternatief te vinden in de vrij huursector met relatief weinig aanbod en waarbij de huren vaak zo hoog zijn dat kopen vanwege de huidige lage hypotheekrente feitelijk goedkoper is.

Oplossingen via meefinancieren kosten koper en/of nieuwe vorm van Starterslening

Gezien de grote problemen voor starters op de woningmarkt stelt de OvFD voor om serieus te overwegen om starters alsnog de mogelijkheid te bieden om de overdrachtsbelasting en financieringskosten voor een hypotheek (kosten koper) boven de maximale LTV van 100% mee te financieren. Uiteraard moet het verantwoord geschieden op basis van de LTI en je zou hieraan dan extra voorwaarden kunnen stellen zoals het verplicht versneld aflossen van die kosten, een maximale koopsom etc. Een dergelijke regeling zou dan als een soort tijdelijke crisismaatregel kunnen gelden tot er meer (betaalbaar) woningaanbod is voor starters.

Verder is het misschien een idee om via de Starterslening een oplossing voor de LTV te vinden. De Starterslening is natuurlijk in eerste instantie bedoeld om het verschil tussen de koopsom van een huis en het bedrag dat een starter op basis van zijn LTI kan lenen te overbruggen, maar wellicht kan ook een startersoplossing gevonden worden voor het overbruggen van 100% LTV met het bedrag ter hoogte van de kosten koper. Daarbij blijft het dan wel jammer dat de overheid de Startersleningen niet zelf ter hand neemt via een eenduidige regeling, maar het overlaat aan gemeenten om wel of niet mee te doen.

Feit is dat onze hypotheekadviseurs dagelijks te maken hebben met starters die een huis willen kopen, dat op basis van hun inkomen ook kunnen, maar door de LTV geen kant op kunnen en bijvoorbeeld moeten blijven inwonen bij de ouders. Het kan en mag niet zo zijn dat starters in Nederland niet meer aan een woning kunnen komen en gedwongen zijn om nog jaren in een onwenselijke woonsituatie te blijven zitten.

De OvFD stelt daarom voor om deze problematiek zo spoedig mogelijk met alle relevante partijen te bespreken om tot oplossingen te komen.

OvFD:

- [Wijziging Regeling Hypothecair Krediet geanalyseerd](#)
- [Consultatiereactie geschreven](#)
- [Brief naar Vaste Kamercommissie voor Financiën](#)
- [Ministeries van Wonen en Financiën gesproken](#)
- [Diverse Kamerleden gesproken](#)
- [Standpunt weergegeven in perspublicaties](#)
- [Voorbeelden van praktijkproblemen verzameld en met belanghebbenden gedeeld](#)
- [Informatie in nieuwsbrief opgenomen](#)

Van 12 april tot 25 mei 2017 hebben het ministerie van Economische Zaken en het ministerie van Justitie het conceptwetsvoorstel wettelijke verankering van de gedragscode franchise geconsulteerd. In Nederland bestaat voor franchising geen specifiek wettelijk regime. Met het conceptwetsvoorstel wordt echter de Nederlandse Franchise Code (NFC) wettelijk verankerd door de introductie van een nieuwe Titel 6 in boek 7 van het Burgerlijk Wetboek (BW) waarin een bijzondere regeling voor de franchiseovereenkomst wordt opgenomen. Op basis van die regeling wordt het mogelijk om bij algemene maatregel van bestuur (AMvB) een gedragscode of onderdelen daarvan aan te wijzen. In eerste instantie zal dat (een deel van) de NFC 2016 zijn.

Het wetsvoorstel treft een bijzondere regeling voor de franchiseovereenkomst, met als doel om de positie van de franchisenemer – die doorgaans zwakker is dan die van de franchisegever – te versterken en er op die manier voor te zorgen dat zowel voorafgaand aan als na het sluiten van een franchiseovereenkomst de belangen van de franchisegever en die van de (aspirant-) franchisenemer onderling meer in balans worden gebracht. In de eerste plaats beoogt de voorgestelde regeling een versterking van de informatiepositie van de franchisenemer. Het moet niet langer mogelijk zijn dat de franchisenemer zonder dat hij dat goed beseft, instemt met een franchiseovereenkomst waarin bepalingen zijn opgenomen die in de praktijk onredelijk voor hem kunnen uitpakken. Daarnaast leidt de voorgestelde regeling ertoe dat wanneer de franchisenemer wel met een dergelijke situatie wordt geconfronteerd, het hem gemakkelijker wordt gemaakt om – al dan niet met een beroep op de rechter – de voor hem nadelige consequenties terug te draaien en genoegdoening te krijgen voor de schade die hij inmiddels als gevolg hiervan heeft geleden.

De OvFD heeft op 23 mei 2017 op deze consultatie inzake het wijzigingsvoorstel van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek in verband met de introductie van een regeling betreffende de franchiseovereenkomst (regels voor franchising) gereageerd als brancheorganisatie die onder andere de franchiseketens in hypotheek en overige financiële dienstverlening vertegenwoordigt.

In onze reactie wijzen wij erop dat bedrijven - franchisegevers én franchisenemers - die werkzaam zijn in de financiële dienstverlening op grond van de Wet Financieel Toezicht (Wft) een vergunning moeten hebben van de toezichthouder, de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Zij moeten voldoen aan zware wettelijke- en compliance eisen op het gebied van financiële dienstverlening, vakbekwaamheid, administratieve organisatie, bedrijfsvoering en integriteit. De Nederlandse Franchise Code (NFC) is opgesteld door vier vertegenwoordigers, die allemaal afkomstig zijn uit de detailhandel, terwijl de franchisector erg divers is samengesteld. Franchiseketens in de financiële sector moeten aan strenge eisen voldoen en kun je daarom niet vergelijken met franchiseketens in sectoren zonder of met slechts weinig regelgeving.

Een goede, evenwichtige en professionele relatie tussen franchisegevers en franchisenemers is van groot belang, maar wij vragen ons af of een wettelijke verankering van de NFC hiertoe zal leiden:

- Zo geeft het wetsvoorstel niet duidelijk aan of de NFC in zijn geheel of gedeeltelijk zal worden verankerd. In de Memorie van Toelichting wordt aangegeven dat 'beoogd wordt de NFC als gedragscode aan te wijzen'. Onduidelijk is of daarmee de volledige, letterlijk tekst van de NFC 2016 wordt bedoeld. Wordt de NFC eerst nog aangepast? De NFC is tenslotte geschreven als een gedragscode, niet als wettekst. Het is naar onze mening onwenselijk dat de inhoud van de beoogde gedragscode niet wordt geconsulteerd. Wij hebben deze informatie nodig om te bezien hoe het wetsvoorstel zich verhoudt met de eisen die de Wft en onderliggende regelgeving stelt.
- De beoogde NFC is daarbij wel erg uitgebreid, de definities zijn niet duidelijk en veel normen zijn abstract. Ook wordt de zorgplicht van de franchisegever verder uitgebreid, wat niet in lijn is met de geldende jurisprudentie. De beoogde NFC bevat voorschriften met een toelichting. In de NFC is aangegeven dat de toelichting dezelfde status heeft als de artikeltekst. Wordt deze toelichting daarmee ook

wettelijk verankerd? In artikel 2.3.c staat bijvoorbeeld dat 'het ontwikkelen en exploiteren van (fysieke en/of digitale) afgeleide of secundaire formules die direct concurreren met bestaande franchisenemers (formules die opereren onder – varianten van – dezelfde naam, in dezelfde markt), doet afbreuk aan de kracht van de franchise'. De ontwikkelingen in de financiële sector gaan echter zo hard dat het niet ongebruikelijk is om in het kader van innovatie en diversiteit meerdere formules (dit kunnen ook activiteiten in het kader van service providing zijn in plaats van franchising) te exploiteren. Indien deze toelichting - zonder consultatie - wettelijk wordt verankerd kan dit de innovatie in de financiële sector belemmeren en zelfs tegenwerken.

- De toelichting in de NFC bevat veel tegenstrijdigheden, hoe wordt daarmee omgaan?
- Hou verhoudt de NFC zich ten opzichte van de franchisewetgeving in Europa? Voorkomen moet worden dat de concurrentiepositie voor Nederlandse franchiseketens in Europees opzicht verslechterd. Wij hebben op het gebied van financiële dienstverlening overigens ook te maken met een grote hoeveel Europese richtlijnen die al in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd zijn of nog geïmplementeerd moeten worden (o.a. MCD, IDD, PRIIPS, MIFID II etc.). Ook op dat gebied moeten we beoordelen of de NFC zich daarmee verhoudt.

De wettelijke verankering van de Gedragscode NFC zal weer tot extra administratieve lasten, kosten en weer nieuwe gedetailleerde juridische regels leiden. Deze extra kosten moeten worden doorberekend aan de franchisenemers, die het weer doorbelasten aan de consument. De franchiseketens op het gebied van hypotheek hebben een belangrijk aandeel in het vergroten van de concurrentie, ze zorgen voor meer efficiency en innovatie. Weer extra regels, administratie en kosten bovenop de al zware wettelijke eisen, toezichtsnormen en –kosten op grond van de Wft, kan de concurrentiepositie van franchiseketens aantasten en daarmee de marktwerking in de financiële sector.

De OvFD is tot slot van mening dat het wetsvoorstel de contractsvrijheid van franchisegevers ingrijpend en in sommige opzichten zelfs onredelijk inperkt. Zeker ook omdat de inhoud van de te implementeren gedragscode - met alle concrete verplichtingen - niet of slechts ten dele wordt geconsulteerd. De financiële sector is uitgegroeid tot een volwassen, strikt gereguleerde sector. Wij zijn dan ook niet tegen een wettelijke titel voor franchising; maar het wetgevingsproces, de concrete inhoud van de wet en de gevolgen van zo'n wet moeten dan - zeker gezien de grote diversiteit aan franchisesectoren - wel aan hoge eisen voldoen. Zo moet op zijn minst de beoogde gedragscode tegelijkertijd met het wetsvoorstel voor inhoudelijk advies naar de Raad van State worden gestuurd, volledig worden geconsulteerd en de gevolgen van het wetsvoorstel voor de concurrentie op Europees gebied moeten worden onderzocht.

Op 13 oktober 2017 heeft het ministerie gereageerd en aangegeven dat met het oog op de vermelding van franchise in het regeerakkoord de lopende activiteiten op dat gebied vooralsnog worden aangehouden. In het regeerakkoord 2017 – 2021 'Vertrouwen in de toekomst' wordt namelijk aangegeven dat er aanvullende wetgeving op het gebied van franchise komt om de positie van franchisenemers in de pre-competitieve fase te versterken.

De OvFD zal deze aanvullende regelgeving monitoren.

OvFD:

- Diverse franchiseovereenkomsten bestudeerd
- Gedragscode NFC en voorgestelde wetgeving bestudeerd
- Consultatiereactie gemaakt
- Vervolg gemonitord

2.9 VERVALLEN TIJDKLEMMEN

Op grond van een motie tijdens de parlementaire behandeling van het pakket Belastingplan 2017 heeft de minister van Financiën op 8 februari 2017 aangegeven voornemens te zijn om per 1 april 2017 een koninklijk besluit uit te vaardigen waarmee de tijdsklemmen (van 15 en 20 jaar) voor de KEW, SEW en BEW (verder: KEW) in alle situaties vervallen. Het geheel laten vervallen van de tijdsklemmen biedt consumenten dus de mogelijkheid om een KEW zonder belastingheffing vervroegd af te kopen. Het is daarbij aan de klant om een weloverwogen financiële beslissing te nemen om al dan niet tot voortijdig afkoop over te gaan. Voortijdig afkopen kan echter ook leiden tot een financieel niet-optimale uitkomst. De minister geeft aan dat het daarom van groot belang is dat aanbieders hun klanten correct, duidelijk en passend informeren over de gevolgen van voortijdige afkoop. Door adequate en zorgvuldige informatieverstrekking wordt de klant in staat gesteld om - veelal na deskundig advies - een weloverwogen keuze te maken om het product al dan niet vervroegd af te kopen. Het Verbond en de NVB hebben laten weten dat (aangesloten) banken en verzekeraars in dit kader voor adequate informatievoorziening zorg zullen dragen.

De minister is daarnaast ook voornemens om in een beleidsbesluit vooruitlopend op wetgeving met ingang van de genoemde datum van 1 april 2017 ook de tijdsklemmen voor Brede Herwaarderingskapitaalverzekeringen geheel te laten vervallen. De achtergrond van de tijdsklemmen is bij beide productgroepen dezelfde en daarom is er fiscaal gezien geen reden om hier een onderscheid in aan te brengen. Hij is daarbij niet voornemens om een aflossingseis op te nemen bij het geheel vervallen van de tijdsklemmen voor deze groep. Dit is een eis die niet past aangezien het onderscheidend criterium ten opzichte van KEW-polissen nu juist is dat er fiscaal gezien géén verplichte aanwending van de uitkering bestaat voor aflossing van de eigenwoningschuld.

De OvFD heeft daarom op 27 maart 2017 samen met Adfiz een brief gestuurd aan de Staatssecretaris van Financiën. Hierin hebben wij aangegeven dat wij in principe geen bezwaren hebben tegen het vervallen van de fiscale tijdsklemmen; het is goed dat de klant meer keuzevrijheid krijgt. Wij hebben ook aangegeven dat wij ons, als vertegenwoordigers van de onafhankelijke adviseurs, toch zorgen maken over de risico's die consumenten lopen bij ondoordachte afkoop. Zeker omdat moeilijk is in te schatten in hoeverre klanten als gevolg van het vervallen van de tijdsklemmen zullen overgaan tot afkoop en of men daarbij dan rekening houdt met het advies dan ten grondslag ligt aan die polis.

Een KEW is tenslotte een onderdeel van de hypotheekconstructie die veelal op grond van een uitgebreid advies door een onafhankelijk adviseur tot stand is gekomen. Een advies dat volledig is gericht op de financiële positie van de klant en rekening houdt met zijn doelen en risicobereidheid. De Wft stelt in dit opzicht zware eisen aan een hypotheekadvies. Tussentijdse afkoop kan daarom grote gevolgen hebben voor dit advies en daarmee de financiële positie van de klant. De klant kan aan het einde van de looptijd inderdaad geconfronteerd worden met een hogere restschuld, de overlijdensrisicoverzekering (ORV) moet wellicht opnieuw afgesloten worden etc. Allerlei zaken waarvan een onafhankelijk adviseur weet hoe dat past in het onderliggende (hypotheek)advies. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat een nieuwe ORV vanwege gezondheid of leeftijd niet- of alleen duurder is af te sluiten, een (hogere) restschuld kan problemen opleveren in verband met een aankomend pensioen etc. Een ander risico is dat de klant een KEW-polis afkoopt en door de aflossing plotseling geconfronteerd wordt met een hoge boeterente, waar hij niet op had gerekend en die hij niet kan betalen.

Daarnaast is voortijdige afkoop - zoals de minister terecht in zijn brief zegt - doorgaans niet gunstig voor consumenten omdat de kosten veelal aan het begin van de looptijd vallen en de opbouw van vermogen en het rendement vooral na de eerste jaren plaatsvindt. Uit de brief van de minister blijkt

dat het grootste deel van de KEW-polissen minder dan 10 jaar loopt en dus – mede door de kosten – en de opbouw en het rendement over het algemeen nog maar heel beperkt is.

Daarnaast hebben wij aangegeven dat we het jammer vinden dat de minister in zijn brief geen aandacht heeft voor de positie van de onafhankelijk adviseur, die over het algemeen het volledige overzicht heeft. Hij geeft in zijn brief alleen aan dat het van groot belang is dat aanbieders hun klanten correct, duidelijk en passend informeren over de gevolgen van voortijdige afkoop, terwijl de aanbieder over het algemeen slechts zeer beperkte klantinformatie heeft, het geheel niet kan overzien en de klant dus niet altijd passend kan informeren.

Informatievoorziening aanbieders

Gezien bovenstaande zijn wij van mening dat de informatievoorziening vanuit de aanbieders neutraal zou moeten geschieden. Overigens niet alleen omdat aanbieders over het algemeen het volledige advies niet kennen dat aan de hypotheekconstructie/KEW ten grondslag ligt, maar ook omdat individuele aanbieders een eigen belang kunnen hebben bij het wel of niet afkopen van de polissen vanwege hun solvabiliteitspositie of andere redenen (het aanhouden van een hele kleine portefeuille KEW-polissen kost een aanbieder bijvoorbeeld alleen maar geld). De informatie die de aanbieder een klant verstrekt over voortijdige afkoop moet dus wat ons betreft altijd neutraal geschieden. Daarnaast is het van groot belang dat intermediaire aanbieders de klant daarbij naar zijn adviseur verwijzen.

Brede herwaarderingskapitaalverzekeringen

De Staatssecretaris geeft in zijn brief ook aan dat hij voornemens is om via een beleidsbesluit ook de fiscale klemmen voor de Brede Herwaarderingskapitaalverzekeringen per 1 april a.s. te laten vervallen. Onze reactie betreft de KEW-polissen, maar feitelijk geldt hetzelfde voor de Brede Herwaarderingspolissen. Zeker als die polissen niet verpand zijn. Klanten kunnen een afkoopsom dan voor andere zaken gebruiken, terwijl de polis - ook al is die niet verpand - feitelijk wel onderdeel is van een hypotheekconstructie.

Naast de brief die we naar de Staatssecretaris hebben gestuurd, hebben we - samen met Adfiz – ook een brief gestuurd naar relevante aanbieders met de vraag of, hoe en wat zij richting de klanten gaan communiceren over het vervallen van de tijdsklemmen per 1 april 2017 en hebben we contact gehad met de Belastingdienst.

OvFD:

- Brief naar de Staatssecretaris van Financiën
- Overleg met Adfiz en de Belastingdienst
- Brief naar aanbieders opgesteld en verzonden
- Nieuwsberichten naar de leden

2.10 HERZIENING WET BEKOSTIGING FINANCIËEL TOEZICHT

Op 5 juli 2017 werd de Herziening Wet bekostiging financieel toezicht ter consultatie voorgelegd. De opzet van de wet wordt gewijzigd. De uitgangspunten voor de doorberekening van de toezichtkosten aan de sector worden bij wet geregeld. De uitwerking van de verdeling vindt bij lagere regelgeving plaats. De uitgangspunten bij de doorberekening blijven inhoudelijk gelijk. Het wetsvoorstel maakt het mogelijk om in de toekomst de kostenverdeling voortvarender aan te laten sluiten bij de toezichtpraktijk. In de algemene uitgangspunten bij de doorberekening van de kosten van het financieel toezicht vinden geen wijzigingen plaats. Het totaal van de kosten voor de sector blijft daarmee gelijk. De OvFD heeft op 14 augustus 2017 op de consultatie gereageerd.

De OvFD heeft al meerdere keren aangegeven zich zorgen te maken over de verhoging van de toezichtskosten voor adviseurs en bemiddelaars. Vanaf 2004 zijn de toezichtskosten fors toegenomen en dat is nog versterkt door het feit dat de overheidsbijdrage voor het door de AFM en DNB uit te oefenen toezicht op de financiële markten sinds 2015 is afgeschaft. Wij herhalen in het kader van de onderhavige herziening van de Wbft daarom (deels) onze opmerkingen, die wat ons betreft nog steeds zeer relevant zijn.

De minister heeft destijds ondanks stevige kritiek vanuit de Raad van State (RvS) de overheidsbijdrage aan de toezichtskosten afgeschaft. De RvS heeft destijds tenslotte het volgende geconcludeerd: 'het uitgangspunt dat het toezicht in de eerste plaats wordt uitgeoefend in het algemeen belang brengt met zich dat het toezicht ook, ten minste ten dele, uit de algemene middelen moet worden gefinancierd'. De RvS adviseerde de minister dan ook het volledig afschaffen van de overheidsbijdrage te heroverwegen. De OvFD is nog steeds van mening dat de minister deze kritiek ten onrechte heeft genegeerd. De afschaffing van de overheidsbijdrage heeft geleid tot navenant hogere kosten voor onder toezicht staande instellingen en daarmee tot een disproportionele lastenverzwaring van deze bedrijven.

In het onderhavige wetsvoorstel wordt aangegeven dat het uitgangspunt gehanteerd blijft dat de personen die onder toezicht staan van de AFM of DNB de volledige kosten van dat toezicht dragen. De OvFD vindt echter dat de onderhavige herziening van de Wbft bij uitstek ook dé aanleiding is om de afschaffing van de overheidsbijdrage te evalueren en opnieuw de discussie tot herinvoering van een overheidsbijdrage te voeren. Zeker omdat het besluit tot afschaffing van de overheidsbijdrage destijds feitelijk een bezuinigingsmaatregel was in het kader van het regeerakkoord 'Bruggen slaan' van 29 oktober 2012. De OvFD is van mening dat de toezichtskosten weer deels uit de publieke middelen zouden moeten worden gefinancierd. Zeker ook omdat Nederland ten opzichte van andere landen relatief hoge toezichtskosten betaalt. In veel andere landen worden de toezichtskosten (geheel of gedeeltelijk) nog wel uit de publieke middelen gefinancierd.

Met het vervallen van de overheidsbijdrage is ook de (financiële) noodzaak voor de ministers van Financiën en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vervallen om de kosten beheersbaar te houden. Onafhankelijk toezicht op de begroting en ontwikkeling van de toezichtskosten is daarom van groot belang. Het onderhavige wetsvoorstel stelt echter een flexibilisering voor en een delegatie van de uitwerking van de kosten. De OvFD is van mening dat de voorgestelde wijzigingen niet ten koste mogen gaan van het toezicht dat de Tweede Kamer op de toezichtskosten uitoefent c.q. kan uitoefenen. Zeker ook omdat wij nog steeds van mening zijn dat de toezichthouder zich meer bevoegdheden en taken toekent dan strikt genomen is toegestaan zoals kosten die zij maakt in het kader van voorbereiding van wet- en regelgeving. Dit is geen taak voor de toezichthouder uit hoofde van het toezicht waarvoor onder toezicht staande financiële instellingen moeten betalen. De rol van de toezichthouders moet derhalve beperkt worden tot daadwerkelijke toezichtstaken. Controle daarop door de Tweede Kamer is van groot belang en die mogelijkheid moet ook volledig via de Wbft blijven bestaan.

Verder wordt in artikel 11 Wbft geregeld dat de boeteopbrengsten boven een bedrag van € 2,5 mln per toezichthouder ten goede te laten komen aan de schatkist. Wij vinden echter dat deze boeteopbrengsten niet ten gunste zouden moeten komen van de schatkist, maar juist gebruikt zouden moeten worden om de stijging van de toezichtskosten voor onder toezicht staande bedrijven te beperken.

Het ministerie heeft op 30 oktober 2017 het consultatie rapport gepubliceerd. Hierin staat dat in alle consultatiereacties wordt gepleit voor herinvoering van een overheidsbijdrage voor de bekostiging van het financieel toezicht. Het ministerie geeft aan dat het wetsvoorstel strekt tot herziening van de kostenverdeling over de onder toezicht staande personen en niet tot een heroverweging van de

doorberekening aan hen. Recent is door het kabinet aangegeven dat bij het financieel toezicht sprake is van een situatie waarbij volledige doorberekening in de rede ligt. Op het terrein van de financiële markten is bij handelingen die de toezichthouders specifiek voor een persoon verricht sprake van individueel profijt en bij het doorlopend toezicht is sprake van systeemprofijs. Van systeemprofijs is sprake omdat het in de financiële sector gaat om een duidelijk afgebakende groep van ondernemingen die beschikt over een vergunning of anderszins wettelijk is afgebakend. Deze ondernemingen hebben profijt van het toezicht, omdat het toezicht noodzakelijk is voor de ordening van de financiële markten, handhavingsactiviteiten noodzakelijk zijn voor het vertrouwen in de producten en dienstverlening van financiële ondernemingen en omdat in de financiële sector sprake is van onderlinge verwevenheid en afhankelijkheid.

In alle reacties wordt er ook voor gepleit om meer of alle inkomsten uit boetes en verbeurde dwangsommen toe te laten komen aan de toezichthouders zodat de om te slagen toezichtskosten per saldo minder worden. Op grond van de huidige wet worden inkomsten uit boetes en verbeurde dwangsommen boven € 2,5 miljoen door de toezichthouders afgedragen aan de Staat. Het houden van toezicht bestaat deels uit het verzamelen van informatie, daarover oordelen en afhankelijk van dat oordeel kan een sanctie worden opgelegd. Bij het opleggen van sancties worden kosten gemaakt die verband houden met enkele instellingen en die niet ten goede komen aan de sector als geheel. Daarom worden die kosten gefinancierd met de opbrengsten uit boetes en dwangsommen.

In enkele reacties wordt gepleit voor nadere regels over transparantie door toezichthouders. Het toezicht van de AFM en DNB valt onder de ministeriële verantwoordelijkheid van de ministers van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Omdat de AFM en DNB zelfstandige bestuursorganen zijn en onafhankelijk moeten zijn in hun toezicht, sturen de ministers op afstand. Dit betekent dat zij vooral sturen op de begroting en verantwoording van de toezichthouders. Daarnaast bevat het wetsvoorstel, net als de huidige wet, de verplichting voor de toezichthouders om tweemaal per jaar overleg te voeren met een vertegenwoordiging van instellingen die onder het toezicht vallen. Voor deze overleggen kunnen ook consumentenorganisaties worden uitgenodigd. Deze overleggen moeten brancheorganisaties de mogelijkheid geven nadere informatie over het toezicht en de kosten te vragen.

De OvFD blijft de ontwikkelingen met betrekking tot de kosten van toezicht en de toezichttarieven monitoren.

OvFD:

- Consultatiereactie gegeven
- Ontwikkelingen met betrekking tot de bekostiging van het toezicht en de daarmee samenhangende toezichtskosten gemonitord

2.11 EVALUATIE WET BELONINGSBELEID FINANCIËLE ONDERNEMINGEN (WBFO)

In 2015 is de Wbfo in werking getreden en werden financiële ondernemingen verplicht tot het voeren van een beheerst beloningsbeleid dat excessieve variabele beloningen aan banden legt. Het doel van de wet is om financiële ondernemingen een meer beheerst beloningsbeleid te laten voeren en excessieve variabele beloningen aan banden te leggen. De financiële sector maakte meer dan andere sectoren gebruik van de mogelijkheid om variabel te belonen. Perverse beloningsprikkels worden als een van de oorzaken van de financiële crisis gezien. De prikkels kunnen leiden tot het nemen van onverantwoorde risico's die de soliditeit van de onderneming kunnen aantasten en daarmee kunnen leiden tot financiële instabiliteit. Ook werd toekenning van variabele beloningen in tijden van crisis en staatssteun aan de financiële sector niet rechtvaardig bevonden. Regelmatig was er tijdens de crisis

dan ook maatschappelijke ophef over de hoogte van bonussen van bestuurders van financiële ondernemingen.

Deze wet werd in 2017 geëvalueerd. Het ministerie heeft ons gevraagd hoe wij oordelen over de uitvoerbaarheid van de wet voor financiële ondernemingen, of het aannemelijk is dat de beoogde effecten van de wet worden bereikt en in welke mate zich neveneffecten voordoen.

De OvFD heeft in het kader van de evaluatie opgemerkt dat de huidige definiëring van variabel loon stevig knelt bij de beloningsafspraken van freelancers. Beloning op basis van stuksprijs c.q. percentage van de omzet op dossierbasis valt onder de definitie van variabel loon. Zo is nooit te voldoen aan de gestelde maximum van twintig procent. Dit beperkt de flexibiliteit van ons distributiekanaal behoorlijk. Het doel van wetgever was destijds om perverse prikkels of zaken die het handelen in het belang van de klant nadelig kunnen beïnvloeden weg te nemen. De beloning in flexibele vorm lijkt niet op gespannen voet te staan met deze doelen. Enig risico wordt bovendien mede beperkt doordat vergunninghoudende opdrachtgever verantwoordelijk blijft bij uitbesteding van werk. Het ontbreekt naar onze mening daarom aan nadere duiding onder welke voorwaarden invulling gegeven kan worden aan flexibele beloning van zzp'ers/freelancers.

De eis om op de website te vermelden hoeveel medewerkers meer dan € 1mln verdienen is bij adviseurs en bemiddelaars niet relevant. Het zou logischer zijn dat deze norm verder wordt beperkt tot aanbieders en/of specifieke diensten en/of specifieke functionarissen.

OvFD:

- Evalueren Wbfo
- Overleg ministerie
- Reactie opstellen

3. VAKBEKWAAMHEID

3.1 OVERZICHT ONTWIKKELINGEN 2013 tot en met 2016

De intermediaire brancheorganisaties Adfiz, CFD, NVF, NVGA en OvFD, verder Canon, zetten zich al vanaf 2013 gezamenlijk in om de kwaliteit van het vakbekwaamheidsbouwwerk, de permanente educatie, de kwaliteit van de vragen in de centrale examenvragendatabank en de eind- en toetstermen te verbeteren. In uitgebreide overleggen en consultatiereacties hebben de intermediaire brancheorganisaties gezamenlijk uitvoerig geageerd tegen (de kwaliteit van) het vakbekwaamheidsbouwwerk bij zowel Ministerie, CDFD als AFM.

Onderstaand een chronologisch overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen en acties uit de afgelopen jaren:

- Op 10 juni 2013 is de petitie 'Stop verplichte examinering van Wft PE- en inhaalprogramma's voor adviseurs' met bijna 10.000 handtekeningen tegen het verplichte PE- en inhaalexamen aan de minister overhandigd.
- Op 24 juni 2013 deelde de minister de Kamer mee dat hij voorstander blijft van verplichte examinering van Wft PE- en Inhaalexamens.
- Op 8 september 2013 wordt een motie aangenomen, waarin de minister wordt verzocht om in overleg met de sector met voorstellen te komen op welke onderdelen het vakbekwaamheidsbouwwerk kan worden versoepeld.
- Op 29 november 2013 kondigde de minister enkele versoepelingen van het vakbekwaamheidsbouwwerk aan, waarbij het in feite alleen maar ging om cosmetische

verschuivingen en geen daadwerkelijke versoepelingen overeenkomstig de motie. De brancheorganisaties waren van mening dat de minister geen uitvoering heeft gegeven aan de motie.

- Op 11 december 2013 vond het gesprek met de Kamercommissie voor Financiën plaats, maar het heeft er niet toe geleid dat de minister alsnog is verzocht om terug te komen op het PE-examen.
- Op 10 juni 2014 wordt door de brancheorganisaties de website www.wftexamenloket.nl gelanceerd.
- Op 30 juni 2014 geeft de minister aan dat hij open staat voor de praktijkervaringen die binnenkomen bij het Wft-Examenloket van de brancheorganisaties. Hij wil die ervaringen gebruiken om de kwaliteit van de centrale examinering te verbeteren.
- Op 12 november 2014 verzoeken de brancheorganisaties de minister dringend om de wettelijke overgangstermijn alsnog met een jaar te verlengen tot en met 31-12-2016.
- Op 26-01-2015 geeft de minister onder meer aan dat hij een verlenging van de overgangstermijn met één jaar niet aan de orde acht.
- Op 10-02-2015 sturen de brancheorganisaties de resultaten van de analyse van de 938 reacties uit het Wft Examenloket naar de Kamer. Hieruit blijkt dat de kritiek op zowel de techniek als de inhoud - dus de vragen - uit de Centrale Examenbank groot is.
- Op 16-04-2015 geeft de minister aan dat hij de overgangstermijn met drie maanden zou verlengen tot 1 april 2016.
- Op 29-05-2015 geven de brancheorganisaties aan onverkort vast te houden aan hun bezwaren en voorgestelde oplossingen. De voorgestelde verlenging tot 1 april 2016 is te kort en zij pleiten onverminderd voor een verlengde termijn tot 1 januari 2017.
- Op 16-06-2015 neemt de Kamer twee moties aan. Een motie voor een verlenging van de overgangstermijn voor centrale Wft-examinering met één jaar tot 1 januari 2017 en een motie voor schrijnende gevallen.
- Op 09-07-2015 geeft de minister aan dat alle diplomahouders tussen 1 april 2017 en 1 april 2019 hun eerste reguliere PE moeten behalen.
- Op 01-12-2016 hebben de brancheorganisaties gereageerd op de voorgestelde wijzigingen van de Regeling eind- en toetstermen PE-examens. Uitgangspunten voor de selectie van eind- en toetstermen voor PE dienen te zijn:
  - Alleen toetstermen met betrekking tot 'nieuwe stof', dus niet ouder dan één jaar;
  - Toetstermen die overgenomen zijn uit de initiële examens worden niet getoetst, tenzij deze aan een PE-actualiteit zijn gekoppeld;
  - Te subtiele verschillen tussen oude en nieuwe toetstermen worden niet getoetst;
  - Er worden geen vaardigheden, competenties en professioneel gedrag getoetst, de voorgestelde nieuwe ontwikkelingen mogen dus niet verwijzen naar eind- en toetstermen met een taxonomiecode V(aardigheden) en C(ompetenties), maar alleen naar K(ennis) en B(egrip);
  - Op 15-12-2016 is een brief gestuurd naar de minister met vergelijkbare inhoud en op 22-12-2016 een brief naar de Vaste Kamercommissie voor Financiën.

3.2 ACTIES BRANCHEORGANISATIES IN 2017

3.2.1 Consultatie PE-actualiteiten CDFD

Op 24 februari 2017 heeft de minister een brief naar de Kamer gestuurd waarin hij reageert op de brief van Canon van 15 en 22 december 2016.

- Het toetsen van 'oude' kennis:

De minister stelt dat de ontwikkelingen, en niet het opnieuw toetsen van competenties en vaardigheden van een adviseur, het uitgangspunt vormen bij de PE-toetsing. Per ontwikkeling wordt bekeken welke toetstermen het meest passend zijn om de ontwikkeling te bevragen: dit kan een

toetsterm zijn op het niveau van kennis of begrip maar ook op het niveau van competenties of vaardigheden.

Ook stelt hij dat aangezien de eerder gecommuniceerde individuele PE-periodes zijn vervangen door een vaste collectieve PE-periode van gemiddeld drie jaar, dit ook consequenties heeft voor de constructie van de PE-examens. De periode tussen twee examens zal hierdoor per individu variëren en in een dergelijke opzet ligt het in de rede om in de PE-examens van een bepaald PE-jaar ontwikkelingen te verwerken die zich hebben voorgedaan in de afgelopen drie jaar. Wanneer ontwikkelingen niet meer relevant zijn voor de adviespraktijk worden deze niet meer bevestigd in het PE-examen.

- Overleg met branche- en belangenorganisaties:

De minister stelt dat het CDFD de opmerkingen van Canon niet heeft kunnen verwerken in het adviesdocument omdat Canon in haar consultatiereactie “eigen” selectiecriteria hanteert die afwijken van de vooraf vastgestelde (bredere) selectiecriteria.

- De verhoging van het legestartief.

De minister stelt dat het legestartief wordt verhoogd omdat het stelsel in de toekomst niet kostendekkend is. De stijging van het legestartief hoeft echter niet te betekenen dat het opleidings- en scholingsbudget van de adviseur omhoog moet of dat het advies aan de consument duurder wordt. Daarnaast zijn deze kosten noodzakelijk om de gewenste kwaliteit van de centrale Wft-examinering te behalen. Snijden in deze kosten, om het legestartief te verlagen, zou de kwaliteit van het advies in negatieve zin beïnvloeden wat ongewenst is vanuit het oogpunt van de bescherming van de consument.

Canon heeft vervolgens een reactie naar de Kamer gestuurd, waarin de standpunten nogmaals met klem onder de aandacht van de Vaste Kamercommissie voor Financiën zijn gebracht en bezwaar wordt aangetekend tegen het stilzwijgend wijzigen van de regels ten aanzien van de PE-examens door de minister van Financiën en het CDFD. PE-examens moeten in beginsel gaan over actualiteiten die binnen een tijdsbestek van een jaar hebben plaatsgevonden. Anders dan de minister stelt, hanteert Canon op dit punt zeker geen ‘eigen’ selectiecriteria. Het CDFD heeft zelf in verschillende documenten wisselende termijnen c.q. criteria genoemd en is uiteindelijk nu op een 3-jaarstermijn uitgekomen. Dit tijdsbestek van drie jaar, zoals de minister en het CDFD nu hanteren, is een wijziging van beleid en in strijd met eerdere uitspraken en gedane toezeggingen aan de Tweede Kamer. De Tweede Kamer heeft de minister eerder duidelijk om waarborgen gevraagd dat er geen oude kennis wordt getoetst.

De PE-examens dienen zich daarbij uitsluitend te richten op kennis. Competenties en vaardigheden zijn tijdens de laatste PE-periode als inhaalgedeelte in de PEplus-examens getoetst en mogen niet opnieuw worden getoetst. Anders dan de minister nu stelt, heeft hij opgemerkt dat in de PEplus-examens naast actualiteiten (d.w.z. actuele kennis gericht op het verschil tussen het oude en nieuwe vakbekwaamheidssysteem) aanvullend ook vaardigheden/competenties en professioneel gedrag zijn getoetst. De minister heeft gesteld: *na de overgangperiode zullen er PE-examens zijn die inderdaad uitsluitend gaan over actualiteiten.*

De conclusie van Canon is dat het ministerie van Financiën en het CDFD hun eigen spelregels tussentijds aanpassen om een levensvatbare Examenbank te kunnen houden. Dit kan en mag niet de bedoeling zijn. Temeer gezien de gevolgen daarvan voor onze bedrijfstak. Het doel lijkt intussen volledig verworden tot het steeds opnieuw examineren van het basisniveau in plaats van het realiseren van een kwaliteitsverbetering door te investeren ontwikkelingen door in bovenwettelijke opleidingen.

Het nieuwe vakbekwaamheidssysteem met een PE-examen is ingevoerd met als hoofdargument dat via het bestaande PE-systeem de vakbekwaamheid in de bedrijfstak niet op een kosteneffectieve

manier te borgen zou zijn. Er is sprake van een schrikbarende stijging van de kosten bij het CDFD. De overheidssubsidie bedroeg in 2009 nog maar 466.636 euro, terwijl die in 2015 2.199.000 euro bedroeg (incl. aanvullende subsidie van 500.000 euro). Wij vrezen dat deze ontwikkeling zich voortzet en de branche steeds meer examenkosten moet betalen. Hierdoor is er binnen de bedrijven geen budget meer voor (bovenwettelijke) opleidingen. De kosten van het nieuwe stelsel rijzen de pan uit, de leges voor de PE-examens worden fors verhoogd en is er een tekort van 1,9 miljoen.

Canon heeft de Kamer gevraagd op dit punt in te grijpen door de bedrijfstak de mogelijkheid te bieden op hoogwaardig en uitdagend niveau zelf vorm te geven aan de invulling van de verplichte Permante educatie, eventueel als vrije keuze naast het afleggen van een PE-examen.

Op 30 mei 2017 heeft Canon vervolgens nog een brief gestuurd inzake de consultatie van de Wijziging Regeling eindtermen en toetstermen examens financiële dienstverlening Wft en de Regeling gelijkstelling diploma's vakbekwaamheid Wft door het ministerie van Financiën. Canon verwijst hierbij naar eerdere reacties die zij vorig jaar aan het CDFD en aan het Ministerie van Financiën hebben verzonden.

Canon bepleit onverminderd dat het van belang is om in overleg te treden over een vakbekwaamheidsbouwwerk dat daadwerkelijk bijdraagt aan de professionalisering van de financieel adviseur op een manier die echt uitdaagt en motiveert om met PE op een hoog niveau bezig te zijn.

3.2.2 Analyse vakbekwaamheidsbouwwerk

De minister heeft het CDFD in 2016 gevraagd om na het aflopen van de overgangstermijn op 1 januari 2017, te beginnen met een analyse van het vakbekwaamheidsbouwwerk (zonder de PE-systematiek). In deze analyse zal het CDFD de ontwikkelingen op de financiële markten alsmede de (ontvangen) verzoeken van marktpartijen betrekken en voorstellen doen voor aanpassing van het bouwwerk. De analyse moet antwoord geven op de vraag in hoeverre de modulaire opbouw van het bouwwerk en de beroepskwalificaties aansluiten op de praktijk. Eventuele voorstellen met betrekking tot wijziging van het bouwwerk die uit deze analyse volgen, zullen ter consultatie aan de markt worden aangeboden alvorens het CDFD een definitief advies aan de minister zal uitbrengen. Mocht uit deze analyse naar voren komen dat veranderingen aan het bouwwerk gewenst zijn dan kunnen deze per 1 april 2019 worden doorgevoerd.

Als basis voor het advies heeft het CDFD in 2017 een analyse laten opstellen door onderzoeksbureau Ecorys. De OvFD heeft in maart 2017 met Ecorys gesproken. Wij vinden dat de modulaire structuur flexibel genoeg is om veranderingen op te vangen, maar het systeem is nog erg productgericht. De flexibiliteit is vooral ingebouwd via de module basis. De andere modules zijn flexibel genoeg zolang de verandering productgericht is. Op dit moment zijn er geen nieuwe modules nodig. Alle bestaande modules zijn uitgebreid en breed opgezet.

De PE-plicht is te zwaar voor kleine generalistische advieskantoren. Alle vergunningen zijn vaak afhankelijk van een persoon of een heel beperkt aantal personen. Op het moment dat één gecertificeerde vergunninghouder ziek of afwezig is valt het werk direct stil omdat niemand anders binnen de organisatie voldoet aan de diplomeringseis. De minister verwacht dat adviseurs zich meer gaan specialiseren maar dit klopt niet voor kleinere advieskantoren: zij gaan juist meer generiek werken om minder kwetsbaar te worden. Bij deze advieskantoren willen mensen juist steeds meer diploma's halen om generalistischer te worden.

De druk van de PE-examens is erg groot. Als je iedere keer je diploma's moet hernieuwen staat er veel op het spel: je kunt je vergunning of je baan verliezen. Het opleidingsbudget kan ook maar één keer worden uitgegeven waardoor mensen veelal hun kennis slechts op basisniveau (WFT-niveau) op peil

aan het houden zijn. Slechts een beperkt aantal mensen professionaliseert zich verder op bovenwettelijk niveau.

Vaardigheden zijn belangrijk in de initiële examens. Het is echter lastig om vaardigheden goed te toetsen, dat blijkt ook uit het Wft-loket. Vaardigheden zijn via de inhaal PE-examens ingehaald, omdat ze in oude initiële examens nog niet werden getoetst. Het is niet terecht dat vaardigheden vervolgens in toekomstige PE-periodes steeds opnieuw worden getoetst. Het is een manier om het aantal vragen in de Examenbank voldoende hoog genoeg te houden voor examinering. Een examenbank moet tenslotte een groot aantal vragen bevatten, zonder voldoende vragen kan een examenbank niet werken. Ook het toetsen van PE-actualiteiten uit de laatste drie jaar vinden wij te ver gaan. Een deel van de geëxamineerden moet hierdoor straks wellicht tweemaal dezelfde materie leren en examens afleggen. Dat slaat het doel voorbij: de kwaliteit van de vakbekwaamheid verbetert niet zodanig dat er bovenwettelijk geprofessionaliseerd kan worden.

Op 4 oktober 2017 heeft het CDFD haar advies naar aanleiding van het rapport van Ecorys toegestuurd aan de minister van Financiën. Kern van dit advies is dat het vakbekwaamheidsbouwwerk op hoofdlijnen gehandhaafd blijft. Een bouwwerk dat alle partijen volledig tevreden stemt is volgens het CDFD niet mogelijk. De markt is grotendeels tevreden met het huidige bouwwerk en er zijn geen (grote) weffouten uit de analyse naar voren gekomen en de beroepskwalificatiestructuur is voldoende herkenbaar. Ook adviseert het CDFD een aantal aanpassingen in de wet- en regelgeving, zoals:

- De module basis niet meer als beroepskwalificatie “adviseur Basis” te duiden, maar enkel als “module Basis” en
- Het uitbreiden van de module hypothecair krediet met eind- en toetstermen consumptief krediet.

De minister heeft gereageerd in zijn brief van 18 oktober 2017 aan de Kamer. Hij geeft hierin aan voornemens te zijn om het advies van het CDFD inzake het vakbekwaamheidsonderzoek op te volgen.

Op 24 oktober 2017 heeft Canon een brief gestuurd naar de Kamer met een reactie op het standpunt van de minister. Canon onderschrijft grotendeels de conclusies uit het CDFD-advies. We zijn over het geheel genomen tevreden met de structuur van het vakbekwaamheidsbouwwerk en met de indeling in beroepskwalificaties. Deze structuur is ruim drie jaar geleden ingrijpend gewijzigd met als gevolg dat alle financieel adviseurs nieuwe diploma's hebben moeten halen om te kunnen voldoen aan de vakbekwaamheidseisen voor de nieuwe beroepskwalificaties. Omdat dit dusdanig ingrijpend is geweest hebben we gepleit voor rust in het bouwwerk. Dit is ook wat het CDFD heeft onderkend in haar advies naar aanleiding van de uitkomsten van het Ecorys-rapport.

Canon is echter absoluut niet tevreden ten aanzien van een ander belangrijk onderdeel van het vakbekwaamheidsbouwwerk; namelijk de wijze waarop de verplichte Permanente educatie is vormgegeven via periodieke examens. Stelselmatig hebben wij bezwaar gemaakt tegen het huidige PE-systeem met periodieke PE-examens en we hebben dit ook benadrukt in de gesprekken die we hebben gehad met Ecorys. Onze bezwaren zijn:

- Examens bevatten vragen over (eerder getoetste) oude kennis.
- Examens toetsen opnieuw vaardigheden, competenties en professioneel gedrag. Deze onderdelen zijn in de zgn. ‘inhaalexamens’ afdoende getoetst.
- Toename van examenkosten (verhoging leges) voor examens die niet in alle gevallen daadwerkelijk aansluiten bij de actuele ontwikkelingen in de bedrijfstak.
- Examens leggen een zodanig groot beslag op tijd en aandacht van de adviseurs dat er geen geld en tijd meer is voor het verder verhogen van de vakbekwaamheid of het verder specialiseren.
- Examens kunnen niet in alle gevallen voldoende op tijd inspelen op nieuwe

actualiteiten.

Uit het Ecorys-rapport blijkt ook dat er veel commentaar is op de wijze waarop permanente educatie is vormgegeven. Ondanks het feit dat PE geen onderdeel is van de analyse werden er door alle respondenten opmerkingen over gemaakt behalve AFM en Kifid; adviseurs zien geen toegevoegde waarde in PE, de kosten in tijd en geld zijn te hoog, kritiek op de vragen in de examenbank etc.

De minister geeft aan met de sector in gesprek te willen blijven over de wenselijkheid en mogelijkheden voor toekomstgerichte aanpassingen in het vakbekwaamheidsbouwwerk. De sector bepleit te bezien hoe bovenstaande bezwaren tegen het huidige PE-systeem weggenomen kunnen worden. De sector is in staat om concrete voorstellen voor te leggen als alternatief voor of naast de PE-examens.

Op grond van deze brief is de Kamer in november een schriftelijk overleg gestart over vakbekwaamheid. Wij hebben samen met Canon de PE weer bij de Kamer op tafel gekregen naar aanleiding van het onderzoeksrapport dat door het CDFD is gepubliceerd met de evaluatie van het vakbekwaamheidsbouwwerk. Hierin wordt aangegeven dat heel veel partijen commentaar hebben op PE, maar dat dit buiten de scope van het onderzoek valt. Wij hebben de Kamer weten te overtuigen dit alsnog op de agenda te zetten. Op 7 december 2017 hebben we onze inbreng voor het schriftelijk overleg naar de Kamer gestuurd. Het overleg over het advies inzake het vakbekwaamheidsbouwwerk wordt daarom ook in 2018 voortgezet.

3.2.3 WFT-Examenloket

Het online Wft-ervaringenloket is in 2015 geopend om zicht te krijgen op de werking, kwaliteit en doelmatigheid van de WFT PE/plus en WFT-examens. Meer dan duizend adviseurs hebben destijds hun ervaringen via dit loket gedeeld. De bevindingen uit het loket zijn uiterst waardevol geweest in het overleg met het ministerie van Financiën, CDFD en de Tweede Kamer over het vakbekwaamheidsdossier. Het heeft geleid tot diverse verbeterpunten in de Wft-examinering op gebied van de kwaliteit van examenvragen en de technische werking van de examens.

De brancheorganisaties Adfiz, CFD, NVF en OvFD hebben in 2017 de adviseurs opnieuw opgeroepen om positieve én negatieve ervaringen met de tweede ronde PE-examens te delen. De vragen in dit loket zijn daarvoor vernieuwd en het aantal vragen is tegelijkertijd flink ingekort. Het Wft-examenloket moet actueel zicht geven op hoe de examens in de tweede PE-periode verlopen. Mochten er problemen zijn dan willen de organisaties dit tijdig weten, zodat deze aan de orde gesteld kunnen worden. Ook als er geen problemen zijn is het waardevol om dat te weten. Met goed onderbouwde feiten willen de brancheorganisaties invloed houden in dit dossier.

Kandidaten die het PE-examen voor de tweede PE-periode (1 april 2017 – 1 april 2019) hebben afgelegd, kunnen daarmee opnieuw hun ervaringen delen via het [Wft-examenloket](#). De brancheorganisaties gebruiken de uitkomsten in overleggen met CDFD en ministerie voor een goed verloop van de tweede PE-periode. Voor de lange termijn blijft modernisering gewenst zodat permanente professionele ontwikkeling niet gefrustreerd wordt door de druk van periodieke herexamens.

OvFD (met overige brancheorganisaties):

- Brieven naar CDFD, Tweede Kamer en minister
- Interview analyse vakbekwaamheidsbouwwerk
- (Branche)Overleg CDFD inzake conceptadvies
- Overleg met Tweede Kamer

- Alle eind- en toetstermen van de beroepskwalificaties beoordeeld
- Analyse vakbekwaamheidsbouwwerk gemaakt
- Vragen examenloket aangepast
- Diverse gesprekken en interviews analyse vakbekwaamheidsbouwwerk
- Persberichten uitgegeven

4. HYPOTHEEKVERSTREKKING

4.1 PLATFORM MAATWERK

4.1.1 Geschiedenis

De OvFD heeft sinds de beperking van de kredietnormen in 2011 bij voortduring signalen afgegeven dat maatwerk bij hypotheekverstrekking niet of nauwelijks mogelijk is. Op 2 juli 2014 gaf de minister van Wonen in een Kamerbrief aan, dat de indruk, dat maatwerk niet mogelijk is, onjuist is. Mogelijkheden tot maatwerk binnen de hypotheeknormen, daar waar maatwerk gewenst, passend en verantwoord is, bestaan. Bij de wijziging van de Tijdelijke regeling hypothecair krediet zijn heel heldere en dus gemakkelijk toepasbare afwijkingsmogelijkheden gecreëerd.

Het gebruik van maatwerk is volgens de minister wel gering, maar dit komt door het in het verleden bewust gevoerde beleid vanuit de wetgever en toezichthouder om de mogelijkheden voor het ruimhartig gebruik van uitzonderingen in te perken. Dit heeft geleid tot een zekere verstarring van de werkwijze van aanbieders en adviseurs bij hypotheekverstrekking. Volgens de minister wijzen het ministerie van Financiën en de AFM er echter op dat gebruik mag worden gemaakt van alle uitzonderingsmogelijkheden mits voldoende onderbouwd. De OvFD heeft via diverse brieven en aan de hand van praktijkvoorbeelden steeds aangegeven dat de theoretische uitzonderingsmogelijkheden door aanbieders onvoldoende worden gebruikt.

Tijdens de debatten over Hypotheekverstrekking in 2016 zijn mede op grond van opmerkingen en voorbeelden van de OvFD diverse moties aangenomen. Deze moties hebben als gemene deler dat zij vragen om een betere en bredere hypotheekverstrekking aan groepen die nu afhankelijk zijn van maatwerk dat onvoldoende tot stand lijkt te komen. De minister heeft vervolgens op 27 oktober 2016 een brief naar de Kamer gestuurd inzake de leennormen 2017, waarin hij aangeeft dat hij een onderzoek zal uitzetten over hoe marktpartijen op dit moment omgaan met maatwerk, in welke mate gebruik wordt gemaakt van de explainruimte en welke belemmeringen in de praktijk worden ervaren om hiervan gebruik te maken. Hij wil daarmee een beter beeld krijgen van de praktijk rond maatwerk. Tevens zal hij om uitvoering te geven aan de moties een platform maatwerk opstarten dat tot doel heeft om mogelijke belemmeringen voor maatwerk weg te nemen. In dit platform maatwerk zullen de ministeries samen met het toezicht en marktpartijen knelpunten identificeren in de hypotheekverstrekking en bezien hoe deze weggenomen kunnen worden.

4.1.2 Ontwikkelingen maatwerk in 2017

De OvFD maakt deel uit van het Platform Maatwerk. Eind december 2016 is overleg geweest met het ministerie van Wonen over het onderzoek. De OvFD heeft meegewerkt aan de enquête maatwerk die hiertoe onder aanbieders en adviseurs wordt uitgezet om knelpunten in de regelgeving voor wat betreft maatwerk te identificeren. Deze enquête is in januari 2017 onder de leden van de OvFD uitgezet en dient om voorafgaand aan het platform maatwerk te onderzoeken in welke mate maatwerk tot stand komt. Ook beoogt de enquête te identificeren voor wie passende hypotheekverstrekking niet toegankelijk lijkt en na te gaan welke knelpunten hierbij mogelijk een rol spelen.

De uitkomsten van dit onderzoek worden gebruikt voor het platform maatwerk. Het platform heeft als doel om het gesprek tussen de wetgever, hypotheekverstrekkers en overige belanghebbenden te faciliteren. Het platform dient om mogelijke belemmeringen voor hypotheekverstrekking weg te nemen, zodat hypotheekverstrekking beter aansluit bij de financieringsbehoefte van consumenten.

Het ministerie heeft op basis van de enquête gesignaleerde problemen nader uitgewerkt en geconcretiseerd aan de hand van casuïstiek, waarbij hypotheekadviseurs – waaronder leden van de OvFD – praktijkgevallen hebben gepresenteerd waarbij zij op problemen stuiten. In werkgroepen en vervolgesprekken zijn vervolgens mogelijke oplossingsrichtingen besproken en getoetst.

Op 6 juli 2017 heeft de minister een brief inzake de uitkomsten van het platform maatwerk met het onderzoeksrapport naar de Kamer gestuurd. Hij geeft hierin aan dat het onderzoek en de daaropvolgende gesprekken die binnen het platform maatwerk gevoerd zijn tot meer inzicht hebben geleid in het gebruik van maatwerk. Op basis van de uitkomsten concludeert hij dat maatwerk plaatsvindt, waardoor consumenten met specifieke financieringsbehoeften mogelijkheden hebben om op verantwoorde wijze een hypotheek te verkrijgen. Wel zijn er enkele belemmeringen geconstateerd in de hypotheekverstrekking aan met name senioren en starters. Ook de mogelijkheden voor oversluiters zijn tijdens de gesprekken aan de orde gekomen. Binnen het platform zijn deze belemmeringen uitvoerig besproken met de AFM, hypotheekadviseurs, kredietverstrekkers, het Nibud, het WEW en Vereniging Eigen Huis. Op basis van deze gesprekken zijn oplossingsrichtingen tot stand gekomen, die de minister in de brief bespreekt. Hiermee hebben hypotheekadviseurs en kredietverstrekkers meer duidelijkheid over hoe consumenten in specifieke situaties verantwoord maatwerk kan worden geboden. De minister zal de oplossingsrichtingen en de verbeteringen in het maatwerk in 2018 evalueren.

OvFD:

- Diverse overleggen bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Wonen
- Meegewerkt aan vragenlijst/enquête maatwerk
- Reactie op de voorlopige onderzoeksresultaten gegeven
- Gereageerd op informatie- en persvragen

4.2 TOETSMOMENT HYPOTHEKEN

4.2.1 Terugblik

Op 14 juli 2016 is de implementatie van de Europese hypotheekrichtlijn, de Mortgage Credit Directive (MCD), in werking getreden. Naar aanleiding van deze richtlijn hebben er enkele wijzigingen plaatsgevonden in het proces van hypotheekverstrekking. Eind 2016 ontstaat hierdoor de vraag welk moment in het kredietverstrekkingproces bepalend is voor het hanteren van de leennormen (LTV en LTI) die gelden voor 2017. In het verleden was het gebruikelijk om uit te gaan van de normen zoals die bekend waren op de offertedatum. Door wijzigingen in de wetgeving die voortvloeien uit de MCD is de situatie onduidelijk.

De AFM is van oordeel dat met de introductie van het bindend aanbod een uniform moment is ontstaan waarop toetsing van de hypotheekaanvraag op wet- en regelgeving moet plaatsvinden, namelijk het moment dat het bindend aanbod wordt gedaan. In de praktijk toetsen veel geldverstrekkers op basis van de normen die gelden op het moment dat de hypotheek wordt aangevraagd, in plaats van het moment dat de hypotheekverstrekker het bindend aanbod doet. Het is dus mogelijk dat consumenten die eind 2016 een hypotheekaanvraag hebben ingediend pas na 1 januari 2017 een bindend aanbod ontvangen, waarbij dan op basis van de leennormen 2017 getoetst zou moeten worden. Het kan in dat geval voor komen dat consumenten die binnen de in 2016

geldende normen maximaal willen lenen, per 1 januari 2017 de financiering van de hypotheek net niet meer rond krijgen.

De minister van Wonen verdedigt op 13 december 2016 het standpunt van de AFM. Hij vindt het echter belangrijk dat consumenten niet in de problemen worden gebracht door de overgang naar de nieuwe werkwijze. Hij initieert daarom een overgangstermijn waarbij voor hypotheekaanvragen die zijn ingediend voor 1 januari 2017 en de kredietwaardigheidstoets ten behoeve van het bindend aanbod uiterlijk 1 februari 2017 plaatsvindt, met de hypotheeknormen van 2016 mag worden gerekend.

De OvFD heeft vervolgens op 14 december een brief naar de Kamercommissie gestuurd, waarin zij aangeeft van mening te zijn dat de overgangstermijn tot 1 februari 2017 inzake het toetsmoment nieuwe leennormen voor hypotheekverstrekking een schijnoplossing is. Ook de mededeling dat er altijd de mogelijkheid bestaat om een explain toe te passen, waarmee gemotiveerd van de normen kan worden afgeweken, is een utopie. Aanbieders bieden geen maatwerk; de minister heeft niet voor niets op verzoek van de Kamer een platform Maatwerk geïnitieerd.

De OvFD roept de minister dan ook op om alsnog zo spoedig mogelijk te regelen dat voor hypotheekaanvragen, die in 2016 door consumenten zijn gedaan, ten behoeve van het bindend aanbod dat in 2017 plaatsvindt met de hypotheeknormen van 2016 mag worden gerekend. Dus zonder overgangstermijn, die ongetwijfeld tot grote problemen gaat leiden voor consumenten die in alle vertrouwen in 2016 een hypotheekaanvraag hebben ingediend.

De OvFD heeft naar aanleiding van deze brief gesproken met Kamerleden. Op 22 december 2016 heeft dit geleid tot kritische Kamervragen. De minister wordt gezien de overgangstermijn tot 1 februari 2017 met spoed gemaand om te antwoorden.

Op 12 januari 2017 heeft de minister een reactie op de Kamervragen inzake het toetsmoment hypotheeknormen gegeven. De minister blijkt inderdaad niet van plan de overgangstermijn te verlengen. Hij gaat ervan uit dat 'doordat er nu na overleg met de AFM, WEW en sector een overgangstermijn is tot 1 februari 2017, de consumenten die in een knellende situatie dreigden te belanden niet de dupe worden van de wijziging van de systematiek.' Hij ziet daarom geen reden om de AFM te verzoeken om deze recente afspraken te heroverwegen.

4.2.2 Structurele oplossing toetsmoment hypotheeknormen

Vanaf maart 2017 hebben diverse overleggen plaatsgevonden tussen de sector – waaronder de OvFD – de AFM, het ministerie van Financiën en het ministerie van BZK om een structurele oplossing voor het toetsmoment te bewerkstelligen. De hypotheeknormen en financieringslastpercentages worden tenslotte jaarlijks aangepast. Vraag is of er structureel een overgangsregeling moet komen. Het probleem voor adviseurs is dat het adviestraject al in oktober of november kan beginnen, terwijl de nieuwe normen vaak pas – na Prinsjesdag – in oktober of november bekend zijn én opgenomen in software. Daarnaast heb je bij hypotheeknormen altijd te maken met een bepaalde doorlooptijd. De consument is dus afhankelijk van de doorloopsnelheid van het hypotheektraject voor het verkrijgen van een bindend aanbod en dit creëert onzekerheid, zeker wanneer de leennormen in het opvolgende jaar worden aangescherpt.

Met diverse stakeholders hebben we een notitie en presentatie voor het ministerie gemaakt over de doorlooptijd en de problematiek met betrekking tot de wijziging van de financieringslastnormen. In deze notitie hebben we diverse oplossingsrichtingen benoemd waaronder een overgangstermijn.

Op 16 oktober heeft de minister een brief naar de Kamer gestuurd waarin hij verwijst naar deze overleggen met de sector, waarbij hij concludeerde dat het in de praktijk niet haalbaar is om zowel de

huidige normen als ook de normen van het daaropvolgende jaar op te nemen in het bindende aanbod aan de klant. Bovendien is het tijdelijk hanteren van dubbele systemen onwenselijk in het licht van het optimaliseren van doorlooptijden bij kredietverleners.

Op 20 november 2017 komt er vervolgens toch weer een opening in de discussie, omdat de VVD (lid Middendorp c.s.) een motie indient, waarin de regering wordt verzocht om te regelen dat voor wat betreft het toetsmoment hypotheekrekening wordt gehouden met een overgangstermijn van een maand, net als in 2016. Ook wordt de regering verzocht om in gesprek te gaan met adviseurs, aanbieders, NVM, Nibud en NHG om tot een werkbare oplossing te komen voor de overgangstermijn van de LTI-leennorm en hierover een brief te sturen voor het wetgevingsoverleg Wonen op 11 december. Naar aanleiding van deze motie heeft op 30 november overleg plaatsgevonden met de sector.

De minister stuurt op 8 december 2017 een brief naar de Kamer. Zij ziet geen aanleiding om voor aankomend jaar weer een overgangstermijn te hanteren. De minister zegt ook dat de AFM geen aanleiding ziet om opnieuw een overgangstermijn te hanteren. De AFM wijst daarbij in een toelichting op de omstandigheden die ten grondslag lagen aan de overgangstermijn voor het jaar 2016-2017. Dergelijke omstandigheden hebben zich dit jaar niet voorgedaan. In 2017 is van nieuwe regelgeving, zoals de MCD, geen sprake. De stapsgewijze verlaging van de LTV-norm tot 100% per 1 januari 2018, die in de motie wordt aangehaald, is geruime tijd bekend. De AFM is van mening dat consumenten op dit moment niet gebaat zijn bij dergelijke maatregel. Het op deze termijn alsnog hanteren van een overgangstermijn zou niet bijdragen aan de gewenste duidelijkheid over welke normen op welk moment gelden.

Daarnaast geeft de AFM aan dat de regelgeving waarborgen biedt om consumenten, die vanwege bijzondere individuele omstandigheden mogelijk toch geraakt zouden worden, niet te dupeeren. Zo kan het in specifieke situaties voorkomen dat een consument van wie de hypotheekaanvraag ruim voor de jaarwisseling is ingediend, pas in 2018 een aanbod ontvangt. Dan moet er getoetst worden aan de nieuwe normen. In dergelijke situaties kan het verantwoord zijn om gebruik te maken van de zogenaamde explain en daarmee de consument een oplossing te bieden.

Ten slotte benadrukt de AFM dat een nieuwe overgangstermijn voor aanbieders prikkels wegneemt om te investeren in een efficiënt aanvraagproces. Een efficiënter proces draagt op structurele wijze bij aan snelle duidelijkheid voor consumenten over de hypotheek. Veel aanbieders hebben hiertoe reeds maatregelen genomen. De AFM wijst erop dat tijdens overleg met de sector op 30 november jl. dan ook is gebleken dat het merendeel van de partijen voor dit jaar geen aanleiding meer ziet voor een overgangstermijn.

De AFM heeft wel toegezegd in de komende periode eventuele signalen die binnenkomen van consumenten en aanbieders te monitoren en waar nodig actie te ondernemen.

De minister geeft ook aan dat op 30 november 2017 overleg met de sector heeft plaatsgevonden naar aanleiding van de motie en dat tijdens dit overleg met de sector bleek, dat het merendeel van de partijen voor dit jaar geen aanleiding meer ziet voor een overgangstermijn. De sector heeft naar aanleiding van het reeds genomen besluit over de overgangstermijn voorbereidingen getroffen ervan uitgaande dat er voor komend jaar geen overgangstermijn zou gelden. De partijen bij het overleg gaven aan dat het op dit moment introduceren van een overgangstermijn zal leiden tot onduidelijkheid.

Door enkele partijen, waaronder de OvFD, is gewezen op de lange doorlooptijden bij hypotheekverstrekkers waardoor de huizenkoper die aan het einde van het jaar een hypotheek aanvraagt in de knel kan komen. Zowel van de kant van AFM als van het ministerie van BZK is de sector

opgeroepen om deze situaties te melden. Hypotheekverstrekkers kunnen, wanneer dit verantwoord is, gebruik maken van de eerdergenoemde explain. Als hypotheekverstrekkers geen gebruik willen maken van de explain-mogelijkheid terwijl dit wel verantwoord is, kunnen hypotheekadviseurs die bij de advisering rekening hebben gehouden met de doorlooptijden zich melden bij de AFM.

De minister wil zich daarnaast met de sector inzetten op het verder verkorten van de doorlooptijden in het hypotheekaanvraagproces. Zij roept hypotheekverstrekkers en hypotheekadviseurs op om de doorlooptijden transparant te maken zodat de consumenten deze kunnen vergelijken. Het streven blijft ook om de leennormen zo spoedig mogelijk na Prinsjesdag vast te stellen zodat de sector voldoende tijd te heeft om kennis te nemen van de nieuwe regelgeving en de systemen hierop in te richten.

Tot slot geeft de minister aan dat met de sector is afgesproken om de huidige werkwijze zonder overgangstermijn in februari/maart 2018 te evalueren om samen te bekijken of deze oplossing structureel kan worden ingezet. Dit voorkomt jaarlijkse terugkerende discussies over het toetsmoment en de daaruit voortvloeiende onzekerheid voor de consument.

Op 11 december vond het Wetgevingsoverleg Wonen plaats in de Tweede Kamer. Hierin werd de minister kritisch bevraagd over haar brief en het feit dat er dit jaar geen overgangstermijn geldt, terwijl de motie ondersteunt door 150 Kamerleden toch heel duidelijk was. De minister heeft echter opnieuw aangegeven dat de AFM geen reden ziet en de Kamer heeft dit geaccepteerd onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de minister de Kamer in maart informeert over de voortgang van het overleg over de sector. De minister is daarbij ook gevraagd om na te gaan of het mogelijk is om de doorlooptijden in het hypotheekaanvraagproces transparant te maken zodat consumenten deze kunnen vergelijken.

De OvFD zal het dossier verder monitoren en eventuele problemen met betrekking tot het toetsmoment verzamelen en inbrengen tijdens de evaluatie.

OvFD:

- Diverse overleggen met de sector, het ministerie van Financiën, het ministerie van BZK en de AFM
- Meegewerkt aan position papers en notities
- Contacten met Kamerleden
- Persberichten

4.3 OPLOSSINGSRICHTINGEN STARTERS OP DE KOOPMARKT

Op 13 september 2017 vond in de Tweede Kamer een Rondetafelgesprek plaats tussen de Commissie Wonen & Rijksdienst en diverse belanghebbende partijen zoals de aanbieders van financiële producten, diverse gemeentes, Nibud, de Woonbond, VEH en aanbieders vastgoed. De adviseurs waren niet betrokken bij dit Rondetafelgesprek, maar de OvFD heeft wel het initiatief genomen om samen met Adfiz een position paper op te stellen omtrent de problematiek van starters op de woningmarkt en deze toe te sturen naar de Commissie Wonen en het ministerie.

In deze position paper hebben we aangegeven dat starters problemen hebben op de woningmarkt. Ze hebben geen goede mogelijkheden op de koopmarkt; kopen is al snel niet mogelijk omdat starters vaak aan het begin van hun carrière staan, nog niet veel verdienen, een studieschuld hebben (het nieuwe studieleenstelsel zal nog hogere studieschulden opleveren) en de kredietnormen streng zijn. Starters hebben problemen om een huis te kopen, omdat de LTV momenteel 101% is en vanaf 2018

zelfs nog maar 100% mag zijn, waardoor starters bij het aangaan van een hypotheek de bijkomende kosten zoals overdrachtsbelasting, advies- en financieringskosten (waaronder borgtochtprovisie) voor de hypotheek - we noemen al deze kosten voor het gemak 'kosten koper' - met eigen vermogen moeten financieren. Daarbij bestaan in de praktijk helaas nog maar weinig maatwerk mogelijkheden voor wat betreft de LTI-norm en zijn de maandlasten erg hoog omdat de hypotheek volledig annuïtair moet worden afgelost. Het is belangrijk dat een hypotheek verantwoord is, maar het is voor starters inmiddels wel heel moeilijk om een huis te kopen! Uit cijfers van Hypotheek Data Netwerk (HDN) over de eerste zes maanden van 2017 komt naar voren dat een recordaantal hypotheekaanvragen is gedaan, maar dat starters nauwelijks in beweging komen. Deze cijfers worden bevestigd door onderzoek van het Kadaster uit mei 2017. Logisch, want starters hebben ook nauwelijks koopmogelijkheden. Zeker wanneer je dat afzet tegen de positie van de doorstromers, die de overwaarde van het vorige huis kunnen inbrengen en die op grond van het overgangsrecht nog wel 50% aflossingsvrij kunnen financieren.

Starters hebben bovendien ook geen alternatief op de huurmarkt. Sociale huurwoningen zijn maar zeer beperkt voorradig en voor de groep afgestudeerde starters zal het inkomen te hoog zijn. Indien de starter al een sociale huurwoning heeft, dan zal hij veelal in die woning blijven wonen totdat hij kan kopen. Op deze manier blijft scheefwonen in stand c.q. wordt scheefwonen gestimuleerd. Zeker ook omdat het moeilijk, zo niet onmogelijk, is om een alternatief te vinden in de vrije huursector met relatief weinig aanbod en waarbij de huren vaak zo hoog zijn, dat kopen vanwege de huidige lage hypotheekrente feitelijk goedkoper is. Voor starters die wel een woning in de vrije sector kunnen huren zijn de mogelijkheden om te sparen voor de aankoop van een woning (uiterst) beperkt.

- **Starters en LTV**

Sinds 2012 geldt een wettelijke Loan-to-Value (LTV)-limiet. Deze LTV-limiet is sinds die tijd jaarlijks met 1%-punt verlaagd en bedraagt in 2018 100%. Hypotheekadviseurs merken dat het voor starters daarmee veel moeilijker is geworden om een huis te kopen, omdat ze ook meer eigen vermogen moeten inbrengen om de kosten koper te financieren. Het gevolg is dat een groot deel van de starters de aankoop van een huis noodgedwongen moet uitstellen. Het CPB heeft berekend dat ruim 50% van de starters de aankoop van een huis moet uitstellen als de LTV 100% bedraagt. Het CPB laat ook zien dat bij een maximale LTV van 100% de spaarbehoefte tussen de 7,7 duizend en 12,1 duizend euro ligt. Een groot deel van de starters zal dus jarenlang maximaal moeten sparen om een woning te kunnen kopen en vervolgens het gehele spaarsaldo voor die hypotheek moeten gebruiken, waarbij je je kunt afvragen of het niet verstandiger is om spaargeld als reserve achter de hand te houden voor onverwachte gebeurtenissen.

Voorstel: Meefinancieren kosten koper

Gezien de grote problemen voor starters op de woningmarkt stellen de OvFD en Adfiz voor om serieus te overwegen om koopstarters alsnog de mogelijkheid te bieden om de kosten koper boven de maximale LTV van 100% mee te financieren. De LTV is verlaagd om restschulden te voorkomen, maar dat risico is sinds de introductie van de verplichte aflossing in 2013 minimaal. Om dat risico zo laag mogelijk te houden zou je aan het meefinancieren van de kosten koper wel extra voorwaarden kunnen stellen zoals het verplicht versneld aflossen van die kosten, een maximale koopsom conform de NHG etc. Een dergelijke regeling zou dan als een soort tijdelijke crisismaatregel kunnen gelden tot er meer (betaalbaar) woningaanbod is voor starters. Wij denken dat een tijdelijke verruiming onder strikte voorwaarden verantwoord kan geschieden en uiteraard blijft onverlet dat het meefinancieren van de kosten koper boven 100% LTV ook verantwoord moet plaatsvinden op basis van de LTI-normen.

Het meefinancieren van de kosten koper via een hogere LTV op de hypotheek voorkomt bovendien een verschuiving naar het duurdere consumptief meefinancieren van de hypotheekkosten. In diverse Europese landen wordt een lagere LTV gehanteerd dan in Nederland, maar bestaat wel de

mogelijkheid om consumptief bij te financieren. Een bekend voorbeeld hiervan betreft Denemarken. Ondanks een LTV van 80% bedraagt de huishoudschuld in relatie tot het nationaal inkomen de hoogste van Europa. Een aanzienlijk deel hiervan is dus gefinancierd met duurdere consumptieve kredieten. Volgens het IMF zijn Nederland en Noorwegen overigens de enige Europese landen met zowel een bindende LTV- als LTI-limiet.

Het feit dat een hypotheek sinds 2013 in maximaal 30 jaar ten minste annuïtair moet worden afgelost, betekent ook dat – zelfs al financier je de kosten koper boven de 100% LTV mee – deze kosten al snel zijn afgelost. Onderstaand voorbeeld illustreert dit:

Hypotheek € 210.000 (105%) en WOZ € 200.000

Met een rente van 3% (die is op dit moment hoog en je lost minder snel af dan met 2%) zit je in 2 jaar op een schuld van € 200.000. Na 5 jaar resteert een schuld van € 186.000

Voorstel: Initiëren nieuwe vorm van Starterslening

Verder stellen Adfiz en de OvFD voor om via de Starterslening een oplossing voor de LTV te vinden. De Starterslening is natuurlijk in eerste instantie bedoeld om het verschil tussen de koopsom van een huis en het bedrag dat een starter op basis van zijn LTI kan lenen te overbruggen, maar wellicht kan ook een startersoplossing gevonden worden voor het overbruggen van 100% LTV met het bedrag ter hoogte van de kosten koper. Daarbij blijft het dan wel jammer dat de overheid de Startersleningen niet zelf ter hand neemt via een eenduidige landelijke regeling zoals de tot 2012 geldende succesvolle koopsubsidie, maar het overlaat aan gemeenten, waardoor ook lang niet alle gemeenten meedoen en de positie van starters dus ook nog eens van gemeente tot gemeente verschilt. Wij pleiten daarom voor herintroductie van een landelijke Starterslening of Koopsubsidie.

Voorstel: Verruiming mogelijkheden om periodiek te schenken

Op dit moment geldt een eenmalig verhoogde schenkingsvrijstelling van € 100.000 voor een woning. Deze schenking mag gespreid over drie jaar worden gedaan. Ouders kunnen hiervan gebruik maken, maar ook andere mensen. In de praktijk zullen vaak de ouders hiervan gebruik maken. In de praktijk levert de gespreide betaling echter problemen op. Geldverstrekkers willen dan graag vastgelegd zien dat ouders inderdaad gedurende drie jaar periodiek schenken, maar de fiscus ziet dit dan als één grote schenking en wil afrekenen. Naar onze mening een omissie die gerepareerd zou moeten worden.

Daarnaast is deze bestaande mogelijkheid over het algemeen voorbehouden voor welgestelde ouders. Een grote groep ouders zal deze mogelijkheid dus niet hebben, terwijl ze hun kinderen wel graag zouden willen helpen bij de aankoop van een woning. Voor deze groep zou periodiek (maandelijks over een langere periode) schenken een betere optie zijn. Een (fiscale) verruiming om periodiek te schenken kan starters meer mogelijkheden op de koopmarkt bieden.

Voorstel: Meer maatwerkmogelijkheden gericht op LTV en LTI

Binnen het Platform Maatwerk is met de brief van de minister een goede aanzet gegeven voor meer maatwerkmogelijkheden op basis van de inkomensnormen. Feit is echter dat meer maatwerk voor wat betreft bijvoorbeeld de verdien capaciteit of omdat men nu een flink hogere huur betaalt dan de hypotheek zou zijn, zich in de praktijk nog moeten uitwijzen. Een betere positie van de starter op de koopmarkt is tenslotte nog steeds afhankelijk van de bereidheid om in de praktijk maatwerk te leveren.

De praktijk wijst uit dat een groep starters die geen toegang hebben tot de hypotheekmarkt wel in aanmerking komen voor een huurwoning, waarvan de maandlasten de lasten van een vergelijkbare koopwoning overstijgen. Het Nibud doet momenteel onderzoek naar de verhouding tussen woonlasten die samenhangen met koop en huur. Wij zijn er een groot voorstander van aan de hand van de uitkomsten van het Nibud-onderzoek een regeling te introduceren voor starters die gedurende een langere periode een maandhuur hebben opgebracht die de vergelijkbare hypotheeknormen

overstijgt. Op het moment dat een dergelijke starter naar een koopwoning met lagere maandlasten verhuist, zal hij immers minder snel in de financiële problemen geraken.

De OvFD en Adfiz stellen daarnaast voor om binnen het Platform Maatwerk naar maatwerk oplossingen te zoeken specifiek voor koopstarters, die voldoen aan de LTI, maar niet kunnen kopen vanwege de LTV.

Voorstel: Bouwsparen voor toekomstige starters

Tegelijkertijd zou je voor toekomstige starters een vorm van belastingvrij bouwsparen moeten introduceren. Hierdoor kunnen starters sneller de kosten koper bij elkaar sparen. Je zou dit in de vorm van de oude spaarloonregeling kunnen gieten, namelijk sparen van het brutoloon op een geblokkeerde rekening, die alleen vrij kan komen indien starters het voor een hypotheek gebruiken.

Aangezien de huidige starters geen mogelijkheid hebben gekregen om eigen vermogen op te bouwen, kan niet volstaan worden met de introductie van een mogelijkheid tot bouwsparen.

- **Starters en volledig aflossen/duur hypotheekhorizon**

De verplichting om een hypotheek binnen 30 dertig jaar volledig af te lossen volgens ten minste een annuïtair schema zorgt voor hele hoge maandlasten. Zeker voor starters, die veelal aan het begin van hun carrière staan.

Om die maandlasten te verlichten zag in 2013 onder druk van de Kamer de zogenaamde Blok-hypotheek het licht. Annuïtair aflossen bleef daarbij wel de norm, maar naast de hypotheek kwam wel de mogelijkheid een lening af te sluiten tot 50% van de waarde van de woning, die men dan kon gebruiken om de maandlasten te verlagen. Een ingewikkelde hypotheekconstructie, waarbij feitelijk op een kunstmatige manier een mogelijkheid werd gecreëerd om 50% aflossingsvrij te houden, waardoor de maandlasten voor met name starters omlaag zouden gaan en meer flexibiliteit werd beoogd. De Blok-hypotheek was dus een gedrocht, dat om die reden in de praktijk ook niet bestaat, maar als door middel van een deels aflossingsvrije hypotheek de maandlasten lager uitvallen is dat zeker een optie die als oplossing in aanmerking moet worden genomen!

Daarnaast zou de hypotheek langer dan 30 jaar kunnen worden afgesloten bijvoorbeeld 40 jaar of – net als een pensioen – gebaseerd op de gemiddelde levensverwachting. Een starter van 30 jaar heeft tenslotte nog een flinke hypotheekhorizon.

Ook is al door veel partijen voorgesteld om een deel van de pensioenpremie die werknemers betalen te gebruiken voor de aflossing van de hypotheek. Ook dit is een optie die in aanmerking komt.

Conclusie

Feit is dat onze hypotheekadviseurs dagelijks te maken hebben met starters die een huis willen kopen:

- dat op basis van hun inkomen ook kunnen, maar door de LTV geen kant op kunnen;
- dat op basis van de LTI formeel niet kunnen betalen, in de praktijk echter al jarenlang bewijzen dat ze hoge huurlasten kunnen dragen, maar waarbij er vervolgens nog maar weinig maatwerkmogelijkheden bestaan om op basis daarvan een hypotheek met flink lagere woonlasten te kunnen financieren; en
- dat minder geleend kan worden en de maandlasten erg hoog zijn omdat volledig annuïtair moet worden afgelost.

Het gevolg van alle problemen op de huur- en koopmarkt is dat starters niet of nauwelijks aan een betaalbare woning kunnen komen en bijvoorbeeld moeten blijven inwonen bij de ouders. Het kan en mag niet zo zijn dat starters in Nederland jarenlang noodgedwongen in een onwenselijke woonsituatie moeten blijven zitten.

OvFD:

- Position paper gemaakt inzake oplossingen voor de startersmarkt
- Besproken met Kamerleden en ministerie van BZK
- Persbericht uitgebracht

4.4 DOORLOOPTIJD HYPOTHEEKAANVRAGEN

Tijdens de parlementaire behandeling van de Europese hypotheekenrichtlijn MCD werd de motie de Vries aangenomen, waarin wordt opgeroepen om te onderzoeken hoe het doorlooptraject voor hypotheeken kan worden ingekort en de administratieve lasten voor de betrokken partijen kunnen worden beperkt. Het ministerie heeft hierover gesprekken gevoerd met diverse organisaties waaronder de OvFD. De OvFD heeft tijdens de gesprekken het proces toegelicht vanuit de adviseur. De uitkomsten van die gesprekken heeft de minister op 31 januari 2017 naar de kamer gestuurd.

De ministerie stelt dat alle partijen hebben aangegeven dat de invloed van de inwerkingtreding van de MCD op de doorlooptijden beperkt is. Als gevolg van de MCD hebben kredietverstrekkers hun proces moeten aanpassen (de mogelijkheid om een voorlopige offerte uit te brengen is immers komen te vervallen), maar dit heeft weinig invloed op de doorlooptijd. Waar voor de inwerkingtreding van de MCD de consument bepaalde gegevens in de afrondende fase van het hypotheektraject kon aanleveren moet de kredietverstrekker deze gegevens nu ontvangen hebben voordat een (bindend) aanbod kan worden gedaan. Dit vereist dat de consument in een eerder stadium alle benodigde documenten aanlevert. Dit hoeft geen invloed te hebben op de uiteindelijke doorlooptijd. Ook voor de inwerkingtreding van de MCD moesten alle documenten immers ontvangen zijn voordat de hypotheek kon worden verstrekt.

Het Hypotheken Data Network heeft 203.000 definitief geaccepteerde hypotheekaanvragen geanalyseerd en hieruit blijkt dat er een dalende trend zichtbaar in de doorlooptijden van hypotheekaanvragen. De gemiddelde doorlooptijd is volgens HDN gedaald van 54 dagen in oktober 2015 naar 34 dagen in december 2016. Aanvullend is vastgesteld dat gemiddeld 46% van de aanvragen binnen de 4 weken is afgerond. Ongeveer 28% van de aanvragen heet een doorlooptijd die langer is dan 16 weken. Voor een groot deel is dit terug te voeren tot de inspanningen van de sector om het proces waar mogelijk te verbeteren en te verkorten.

De minister concludeert dat de doorlooptijden bij hypotheeken laten al geruime tijd een duidelijk dalende trend zien. De MCD heeft hier geen verandering in gebracht. Vooral inspanningen in de sector lijken hieraan ten grondslag te liggen. Hij is daarom van mening dat de huidige stand van zaken momenteel geen aanleiding geeft om nadere maatregelen te overwegen.

OvFD:

- Gesprekken met Kamerleden
- Gesprekken met het ministerie

4.5 REACTIE OP ARTIKEL CONSUMENTENBOND

In september 2017 is de Consumentenbond in de Geldgids teruggekomen op een discussie die vorig jaar door haar al werd ingezet namelijk dat de consument bij 'eenvoudige aanpassingen' niet zomaar terugverwezen moet worden naar een 'dure tussenpersoon' en de hoge kosten die aanbieders daarbij rekenen. De Consumentenbond geeft nu dat consumenten bij hypotheekwijzigingen vaak onnodig op

hoge kosten worden gejaagd bij de aanpassing van hun hypotheek en dat 'klanten niet voor elk wissewasje naar een dure tussenpersoon moeten worden gestuurd'.

De OvFD heeft in de pers aangegeven dat ze het teleurstellend vindt dat de Consumentenbond de consument niet wijst op de waarde van deskundig financieel advies en in plaats daarvan van mening is dat consumenten meer aanpassingen aan hun hypotheek zelf moeten kunnen regelen. De consequenties hiervan kunnen groot zijn, want ook ogenschijnlijk eenvoudige aanpassingen kunnen grote gevolgen hebben op de financiële situatie van de consument. Het is belangrijk dat de consument zich daarvan bewust is. Het is daarbij logisch dat een hypotheekverstrekker, die een hypotheek voor een consument via een onafhankelijk adviseur heeft gesloten, de consument ook bij aanpassingen doorverwijst naar de adviseur. Er zijn tenslotte maar heel weinig aanpassingen binnen een hypotheek die zo eenvoudig zijn dat de klant het allemaal zelf kan en ook alle (fiscale) gevolgen kan overzien. De opmerking dat 'klanten niet voor elk wissewasje naar een dure tussenpersoon moeten worden gestuurd' vinden wij dan ook kortzichtig. Het oversluiten van een hypotheek is absoluut geen wissewasje. Het is in dat opzicht ook logisch dat een hypotheekverstrekker - mede vanuit zijn wettelijke zorgplicht - wil dat dit verantwoord geschiedt. De adviseur kent de klant, het klantdossier en het op het klantprofiel gebaseerde oorspronkelijke advies. De aanbieder niet. Daarbij dienen de kosten altijd in verhouding te staan tot de werkzaamheden.

Het is ook jammer dat de Consumentenbond voorbijgaat aan het feit dat een zogenaamd 'eenvoudige' aanpassing op de hypotheek zoals het oversluiten naar een lagere rente, via onafhankelijk advies ook kansen voor de consument kan opleveren. Advies kan leiden tot oversluiting naar een ander, kwalitatief beter product met een nog lagere rente. Deskundig advies behoedt de consument dus niet alleen voor financiële schade, maar kan ook aantrekkelijke alternatieven opleveren. Het is jammer dat de Consumentenbond hieraan voorbijgaat. Dat is de waarde van onafhankelijk advies! De OvFD heeft dit ook met de Consumentenbond besproken.

OvFD:

- [Persbericht](#)
- [Gesprek met Consumentenbond](#)

5. AUTORITEIT FINANCIËLE MARKTEN (AFM)

De AFM publiceert een groot aantal interpretaties, leidraden, richtlijnen, rapporten en beleidsregels en is hiermee inmiddels verworden tot een soort pseudo-wetgever. Daarnaast neemt zij het besluit tot het opleggen van een sanctie/boete. De OvFD:

- Werkt mee aan het opstellen van leidraden, richtlijnen en rapporten;
- Reageert op consultaties vanuit de AFM;
- Werkt mee aan relevante onderzoeken;
- Geeft praktische en beleidsmatige suggesties;
- Leest relevante boetebesluiten, bekijkt de gevolgen van deze jurisprudentie voor de praktijk en stelt de leden hiervan in kennis.

In 2017 heeft de OvFD tijdens reguliere overleggen met de AFM gesproken over maatwerk hypotheek, markttoegang, dienstverleningsconcepten, de adviesvoucher, kredietverleningsnormen, knelpunten op hypothecair gebied, onafhankelijkheid, de stand van zaken met betrekking tot consumptief krediet etc. De OvFD denkt mee over de Agenda AFM 2018 en reageert op de jaarlijkse wetgevingsbrieven die de AFM naar minister en Kamer stuurt.

5.1 LEIDRAAD VERVROEGD AFLOSSEN

Op 20 maart 2017 heeft de AFM de leidraad met uitgangspunten voor de berekening van het financiële nadeel bij vervroegde aflossing van de hypotheek berekent. Deze vergoeding mag sinds 14 juli 2016 - met de inwerkingtreding van nieuwe Europese regelgeving (MCD) - niet groter zijn dan het financiële nadeel dat aanbieders daardoor hebben. Ook moeten aanbieders hun klanten duidelijk uitleggen hoe de vergoeding is berekend. Vanwege de nieuwe regelgeving onderzocht de AFM de wijze waarop aanbieders de vergoeding voor vervroegde aflossing berekenen. Hierbij kwam de AFM verschillende rekenmethoden tegen. In de leidraad formuleert de AFM voor aanbieders 4 uitgangspunten om duidelijk te maken op welke wijze voldaan kan worden aan de nieuwe regels.

5.2 AFLOSSINGSVRIJE HYPOTHEKEN

Het Financieel Stabiliteitscomité (FSC) maakt zich zorgen over de risico's van aflossingsvrije hypotheekleningen. Meer dan de helft van de hypotheekschuld van Nederlandse huishoudens bestaat uit aflossingsvrije leningen. Omdat op deze leningen niet regulier wordt afgelost, kunnen aan het einde van de looptijd ervan problemen ontstaan. Huishoudens kunnen te maken krijgen met hogere hypotheekuitgaven in combinatie met een lager (pensioen)inkomen, en daardoor ongewild hun huis moeten verkopen. Op het niveau van individuele huishoudens verschillen de risico's sterk. Door tijdig hun financiële situatie in kaart te brengen en indien nodig maatregelen te treffen, kunnen huishoudens eventuele toekomstige problemen voorkomen. Kredietverstrekkers en intermediairs spelen een belangrijke rol bij het informeren van klanten over de risico's en het aandragen van mogelijke oplossingen, zoals extra aflossen en het verkleinen van het aflossingsvrije deel van de hypotheek.

De FSC roept in november 2017 kredietverstrekkers en adviseurs daarom op tot gerichte aanpak van de aflossingsvrije hypotheekleningen. Deze aanpak zou onder meer de volgende elementen moeten bevatten:

- Risico identificatie: het segmenteren van klanten naar risicoprofiel, en het verbeteren van de informatie over de financiële positie van klanten, waaronder aan de hypotheek verpande vermogens.
- Proactieve klantenbenadering: het gebruiken van contactmomenten om klanten inzicht te geven in hun situatie en in de mogelijkheden om hun risico te verlagen, bijvoorbeeld door klanten te wijzen op de mogelijkheid om de ruimte die ontstaat bij lagere rentelasten in te zetten voor het verlagen van de aflossingsvrije schuld.
- Maatwerk: het ontwikkelen van een effectieve aanpak die differentieert naar risicoprofiel, en die de meest risicovolle klanten snel handelingsperspectief biedt. Hierin wordt effectief samengewerkt met tussenpersonen.
- Informatievoorziening: het inrichten van een centraal informatiepunt waar huishoudens terecht kunnen met vragen, en waar mogelijke oplossingen worden toegelicht.

Het comité verwacht dat de sector de ontwikkeling van een dergelijke aanpak voortvarend oppakt en waar mogelijk best practices opstelt.

OvFD:

- Monitoren ontwikkelingen AFM met betrekking tot leidraden, richtlijnen, boetes en rapporten
- Regulier overleg met de AFM

6. EUROPESE ONTWIKKELINGEN

De wet- en regelgeving met betrekking tot de financiële markten verschuift steeds meer van regelgeving op nationaal niveau naar de implementatie van Europese richtlijnen en aanpassing van nationale regelgeving aan Europese verordeningen. De Europese regels voorzien daarbij ook steeds meer in maximumharmonisatie, waarbij lidstaten geen hogere eisen mogen stellen, waardoor steeds minder ruimte is om eigen wensen in nationale regelgeving op te nemen. Knelpunten kunnen ontstaan doordat de Europese regels grotendeels sectorspecifiek worden opgesteld, terwijl de Wet Financieel Toezicht cross sectoraal is ingericht. Dit brengt het risico met zich dat ten aanzien van bepaalde onderwerpen grote verschillen gaan ontstaan tussen met als gevolg een ongelijk speelveld.

6.1 RICHTLIJN VERZEKERINGSDISTRIBUTIE (IDD)

Deze Richtlijn moet uiterlijk 23 februari 2018 (wordt 1 juli 2018) in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd zijn. Marktpartijen moeten per 1 oktober 2018 aan de nieuwe regelgeving voldoen. In paragrafen 2.3 en 2.4 is hier al uitgebreid op ingegaan.

6.2 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING

Op 4 mei 2016 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie. De AVG is 20 dagen na deze publicatie in werking getreden, maar is pas vanaf 25 mei 2018 van toepassing. Deze Europese verordening regelt de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens. Voor de hele Europese Unie geldt dan dus dezelfde privacywetgeving.

Van 9 december 2016 tot 20 januari 2017 heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid de Uitvoeringswet AVG geconsulteerd. De Uitvoeringswet strekt tot uitvoering van de AVG en intrekking van de Wet bescherming persoonsgegevens. Doel van de verordening is verdergaande harmonisatie van privacyregelgeving, bescherming van persoonsgegevens en bevordering van vrij verkeer van gegevens binnen de Unie.

Een groot deel van de materiele bepalingen van de verordening inzake de verwerking van persoonsgegevens werkt rechtstreeks en behoeft geen omzetting. De bepalingen van de verordening inzake onder meer de beginselen voor de verwerking van persoonsgegevens, de rechtsgrondslagen voor verwerking en verdere verwerking, en de verwerking van bijzondere persoonsgegevens zullen in de plaats treden van de Wbp en rechtstreeks gelden. Deze normen hoeven niet te worden opgenomen in de Uitvoeringswet.

Op tal van punten vereist de verordening nadere regeling bij nationale wetgeving of maakt die mogelijk. Nationaal recht is in hoofdlijnen noodzakelijk voor:

1. Het uitvoeren van de bepalingen inzake de nationale toezichthouder, de Autoriteit persoonsgegevens; en
2. Het invullen van de ruimte die de verordening biedt om bij nationaal recht nadere invulling te geven aan de bepalingen van de verordening (bijvoorbeeld de specifieke nationale regelgeving met betrekking tot genetische gegevens, specifieke uitzonderingen voor wetenschappelijk onderzoek, of de beperkingen op grond van artikel 23 van de verordening).

De OvFD heeft op 5 oktober 2017 voor haar leden een introductiebijeenkomst inzake de AVG georganiseerd en heeft naar aanleiding van deze bijeenkomst besloten in 2018 een uitgebreid traject voor wat betreft de implementatie van de AVG te initiëren en tools te ontwikkelen voor de leden.

6.3 PRIIPS

Met ingang van 1 januari 2018 zal de Europese verordening voor verpakte retailbeleggingsproducten en verzekeringsgebaseerde beleggingsproducten (PRIIPS) gaan gelden. Deze verordening heeft tot doel de transparantie van beleggingsproducten te vergroten ter bescherming van de belegger. Dit

gebeurt door de invoering van het Essentiële-informatiedocument (EID) met essentiële informatie over de aard van het product. Retailbeleggers krijgen hierdoor een beter inzicht in de risico's, kosten en het beoogd rendement, zodat zij die producten kunnen vergelijken.

Op 2 mei 2017 wordt het conceptbesluit ter implementatie van de PRIIP's ter consultatie voorgelegd. In Nederland geldt voor complexe producten de verplichting om een financiële bijsluiter op te stellen. Omdat veel van deze complexe producten straks onder het toepassingsbereik van de verordening vallen, zal deze verplichting komen te vervallen. Alleen voor derdepijlerpensioenproducten, welke expliciet zijn uitgesloten van het toepassingsbereik van de verordening, blijft nationaal de verplichting bestaan om een informatiedocument te verstrekken. Hiervoor is gekozen omdat derdepijlerpensioenproducten qua structuur, werking en te realiseren doel grote gelijkens vertonen met de beleggingsproducten die onder de werking van de verordening vallen. Het informatiedocument voor derdepijlerpensioenproducten is qua vorm en inhoud gebaseerd op het essentiële-informatiedocument uit de verordening. Deze verplichting is in het BGfo opgenomen.

Op 22 mei consulteert de AFM vervolgens de wijzigingen van de 'Nadere regeling gedragstoezicht financiële ondernemingen' (Nrgfo). Deze wijzigingen hangen onder meer samen met de inwerkingtreding van de Europese PRIIP's verordening. Op dit moment geldt in Nederland voor complexe producten de verplichting om een financiële bijsluiter beschikbaar te hebben. Omdat veel van de complexe producten vanaf 1 januari 2018 onder de reikwijdte van de Verordening vallen, zal per 1 januari 2018 in het BGfo de verplichting komen te vervallen om een financiële bijsluiter op te stellen en beschikbaar te hebben. Daarom zal de Nrgfo ook worden gewijzigd. In de Nrgfo zullen de bepalingen over de financiële bijsluiter komen te vervallen.

Tevens wordt in het BGfo voor derdepijlerpensioenproducten de verplichting geïntroduceerd om per 1 januari 2018, in plaats van een financiële bijsluiter, een informatiedocument op te stellen dat qua vorm en inhoud gebaseerd is op het EID, het essentiële-informatiedocument voor pensioenproducten. De inhoud van het essentiële-informatiedocument voor pensioenproducten wordt uitgewerkt in de Nrgfo.

De inwerkingtreding van de Verordening en het afschaffen van de financiële bijsluiter heeft ook gevolgen voor de manier waarop aanbieders van complexe producten mogen communiceren over de rendementen van hun producten in precontractuele informatie zoals reclame-uitingen en offertes. Daarom zijn ook aanpassingen in de Nrgfo voorgesteld voor de berekening en presentatie van kosten, risico's en rendementsprognoses in verschillende (pre)contractuele informatie van complexe beleggingsproducten en derdepijlerpensioenproducten. De OvFD heeft de implementatie van de verordening PRIIP's in de Nederlandse wetgeving gemonitord, maar zag geen noodzaak om op de consultaties te reageren.

OvFD:

- BGfo en Nrgfo (juridisch) beoordeeld
- Parlementaire behandeling gevolgd

6.4 LOBBY OVFD

De OvFD reageert actief op vragen over studies van de Europese Commissie, houdt de acties van de Europese Commissie voortdurend in de gaten en heeft hierover ook contact met het Ministerie. Belangrijk hierbij is dat nieuwe richtlijnen niet gaan leiden tot allerlei amendementen op de bestaande wetgeving. De Wft moet de kans krijgen om zijn waarde te bewijzen en de administratieve lasten van het intermediair moeten niet verder stijgen of complexer worden door strijdige regelgeving. Zeker niet

als je nagaat dat Nederland een van de landen in Europa is, die voorloopt op het gebied van wetgeving, consumentenbescherming, concurrentie en toegankelijkheid!

Een geïntegreerde markt kan ongetwijfeld voordelen opleveren voor zowel consumenten als andere belanghebbenden, echter dat mag niet leiden tot een verhoging van de administratieve lasten of kosten die zodanig zijn dat de baten daar nauwelijks tegenop wegen. Kortom: nieuwe regelgeving moet wel leiden tot betere regelgeving!

7. COMMUNICATIE

7.1 ALGEMEEN

De OvFD heeft op 8 juni 2017 haar Algemene Ledenvergadering (ALV) gehouden.

7.2 LIJST MET PUBLICATIES

*** Opinie VVP**

De OvFD verzorgt regelmatig een (opinie)bijdrage of interviews voor de (vak)bladen. De volgende opinies/artikelen zijn in 2017 verschenen:

- 04-01-2017: Blik op 2017: 'Meer maatwerk bij hypotheekadvies' (AM)
- 21-03-2017: Een vast dienstverband bij hypotheek (InFinance)
- 11-2017: Fatale Cocktail (VVP)
- 18-01-2017: Klanten met betalingsproblemen (De Hypotheekadviseur)

*** Overzicht Persberichten en interviews**

In 2017 zijn de volgende persberichten en reacties verzonden aan de (vak)pers:

- 15-08-2017: Herziening Wet bekostiging financieel toezicht mooie aanleiding voor herinvoering overheidsbijdrage
- 24-08-2017: Reactie OvFD op artikel Consumentengids
- 29-08-2017: Brancheorganisaties inventariseren in Wft-examenloket praktijkervaringen in tweede PE-periode
- 29-08-2017: Verruiming Regeling Hypothecair Krediet
- 11-09-2017: Adviseurs waarschuwen: "Starters op achterstand in woningmarkt"

*** Deelname congressen**

- 15-02-2017: Deelname van Christian Dijkhof aan het panel tijdens het Hypotheken Event
- 30-05-2017: Deelname van Christian Dijkhof aan Hypovak 2017 tijdens het planire ochtendprogramme en het afsluitende debat

7.3 FÉCIF

De OvFD is sinds januari 2017 aangesloten bij de Europese organisatie Fécif, de Europese organisatie van financiële intermediairs/adviseurs. De directeur van de OvFD is per 1 februari 2017 benoemd tot member of the board http://www.fecif.eu/html/board_of_directors.html.

7.4 PROJECT- EN PRODUCTGROEPEN OvFD

In oktober 2017 heeft het bestuur besloten om relevante project- en productgroepen samen te stellen. Deze groepen kunnen bestaan uit specialisten vanuit de diverse centrale organisaties om de expertise zo groot mogelijk te maken. De volgende projectgroepen worden samengesteld:

- Projectgroep AVG
- Projectgroep OvFD
- Projectgroep Sluit Bewust
- Productgroep Hypothecair Krediet

- Productgroep Consumptief Krediet
- Productgroep lobbyonderwerpen serviceproviders schade

In 2017 zijn twee projectgroepen al bij elkaar gekomen namelijk de projectgroep 'Sluit Bewust' en de projectgroep 'AVG' op 6 december. Voor deze laatste projectgroep krijgen we een voorstel vanuit de Nederlandse Privacy Academie. We hebben daarin de opdracht meegegeven om een leidraad met instrumenten voor te stellen op prioriteitsbasis, waarmee we onze leden zo snel mogelijk door de AVG kunnen loodsen.

In 2018 worden de andere projectgroepen opgestart.

8. BESTUUR EN DIRECTIE OVFD

Herbenoeming bestuursleden

Voorgesteld wordt dat Tim Rijvers voor een nieuwe periode van drie jaar wordt benoemd voor DAK Intermediairscollectief.

Aftreden bestuursleden

Patricia Boer (FlexFront Service Partner), Frank van den Elzen (Van Bruggen Adviesgroep) en Lodewijk van der Heijden (Hypotheekshop, Huis & Hypotheek, Welke Financiële Diensten) nemen afscheid van het bestuur.

Toetreden bestuursleden

- Voorgesteld wordt dat Pieter van Tuinen zitting neemt in het bestuur namens Van Bruggen Adviesgroep
- Voorgesteld wordt dat Edwin van Staden zitting neemt in het bestuur namens Hypotheekshop, Huis & Hypotheek en Welke Financiële Diensten

Het bestuur van de OvFD vanaf 09-06-2017:

1. Christian Dijkhof, voorzitter	The HypotheekCompany
2. Tim Schoonbergen, secretaris	Nedasco
3. Edwin van Staden	Huis & Hypotheek / Hypotheekshop / Welke Financiële Diensten
4. Madiha Leuven	Geldshop / Acadium Bastion / FlexGarant Assuradeuren / Financium Primae
5. Marcel Bax	SPN
6. Paul van der Meijs	Romeo Financiële Diensten
7. Peter van der Linde	Van Kampen Groep
8. Pieter van Tuinen	Van Bruggen Adviesgroep
9. Tim Rijvers	DAK Intermediairscollectief
10. Wytzejan de Jong	De Hypothekers Associatie

Directie OvFD

Colinda Rosenbrand

Adresgegevens

Organisatie van Financiële Dienstverleners

Vestigingsadres: Kerkverreweide 10, 4261 LM Wijk en Aalburg
 Postadres: Postbus 4, 4260 AA Wijk en Aalburg
 Telefoon: 06 – 46 27 34 38
 Website: www.OvFD.nl
 E-mail: info@ovfd.nl

